

ΡΙΤΣΑΡΝΤ ΦΛΑΝΑΓΚΑΝ

ΑΠΟΥΣΙΑ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: WANTING
Από τις Εκδόσεις Atlantic Books, Λονδίνο 2010

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Απουσία**

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Richard Flanagan

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Γιώργος Μπλάνας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Γιώργος Κασαπίδης

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ – ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Bill Bragg

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Μερσίνα Λαδοπούλου

© Richard Flanagan, 2008

All rights reserved.

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2016

Πρώτη έκδοση: Νοέμβριος 2016

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-1683-0

Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-1684-7

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευσή του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Έδρα: Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση

Βιβλιοπωλείο: Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα

Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Head Office: 121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece

Bookstore: 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece

Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΡΙΤΣΑΡΝΤ ΦΛΑΝΑΓΚΑΝ

ΑΠΟΥΣΙΑ

*Μετάφραση:
Γιώργος Μπλάνας*

Στον Κέβιν Πέρκινς

Βλέπετε, κύριοι, η λογική είναι καλό πράγμα –δεν υπάρχει αμφιβολία–, αλλά δεν είναι παρά απλή λογική: απευθύνεται μόνο στη λογική ικανότητα του ανθρώπου· ενώ η επιθυμία είναι εκδήλωση του συνόλου της ανθρώπινης ζωής.

Φίοντορ Ντοστογιέφσκι,
Σημειώσεις από το Υπόγειο

Και ύστερημα οὐ δυνήσεται ἀριθμηθῆναι (Και η απουσία δεν μπορεί να μετρηθεί).

Εκκλησιαστής 1:15

1

Ο πόλεμος –όπως συμβαίνει μερικές φορές με τους πολέμους– τελείωσε αναπάντεχα. Ένας άνδρας, κάθε άλλο παρά ιδιαίτερα φροντισμένος – ένας μάλλον ηφαιστειώδης μικρόσωμος προεσβυτεριανός, συνδυασμός μαραγκού με ιεροκήρυκα, ταξίδεψε άοπλος, με τη συντροφιά πειθήνιων μαύρων μέσα από τις απέραντες δύσβατες εκτάσεις του νησιού και επέστρεψε μ’ ένα ετερόκλητο σμήνος αγριών. Τους έλεγαν άγριους μαύρους, αν και σίγουρα δεν ήταν καθόλου άγριοι – μάλλον ψωριασμένοι, αξιολύπητοι και συχνά φυματικοί. Ήταν, είπε –και όντως φαινόταν εντυπωσιακά–, ό,τι απέμεινε από τις φοβερές κάποτε φυλές της Γης του Βαν Ντίμεν*, που για τόσο καιρό διεξήγαν έναν αδυσώπητο, τρομερό πόλεμο.

Όσοι τους έβλεπαν, δυσκολεύονταν να πιστέψουν πως

* Πρόκειται για την Τασμανία. Το όνομα Γη του Βαν Ντίμεν της το έδωσε ο πρώτος Ευρωπαίος που έφτασε εκεί –το 1642–, ο εξερευνητής Άμπελ Τάσμαν, προς τιμήν του χορηγού του, Άντον Βαν Ντίμεν, κυβερνήτη των Ολλανδικών Ανατολικών Ινδιών. Ο πόλεμος, στον οποίο γίνονται συνεχείς αναφορές, ξέσπασε στις αρχές του 19ου αιώνα ανάμεσα στους ιθαγενείς και στους λευκούς αποίκους. (Σ.τ.Μ.)

ένα τόσο μικρό και αξιοθρήνητο ασκέρι ήταν δυνατόν ν' αφηγήσει για τόσο καιρό την ισχύ της Αυτοκρατορίας, να επιβιώσει της ανελέητης εξόντωσης, να προκαλέσει τόσο φόβο και τρόμο. Δεν ήταν σαφές τι είπε ο ιεροκήρυκας στους μαύρους ή τι νόμιζαν οι μαύροι πως σκόπευε να κάνει μαζί τους, αλλά έδειχναν πιο συγκαταβατικοί, αν και κάπως λυπημένοι, καθώς η μια εξουθενωμένη ομάδα μετά την άλλη επιβιβαζόταν στις βάρκες και μεταφερόταν στο μακρινό νησί που βρισκόταν κάπου στα εκατοντάδες μίλια θάλασσας τα οποία χώριζαν τη Γη του Βαν Ντίμεν από την αυστραλιανή ηπειρωτική χώρα. Εδώ ο ιεροκήρυκας πήρε τον επίσημο τίτλο του Προστάτη κι ένα μισθό 500 λιρών τον χρόνο, μαζί με μια μικρή φρουρά στρατιωτών κι έναν Κατηχητή, και καταπιάστηκε με την ανύψωση των μαύρων που είχε στην ευθύνη του στο επίπεδο του αγγλικού πολιτισμού.

Γνώρισε μερικές επιτυχίες και μολονότι ήταν μικρές, προσπάθησε να επικεντρωθεί σ' αυτές. Και μήπως δεν το άξιζαν; Δεν είχε ο «λαός» του βαθιά γνώση του Θεού και του Ιησού, όπως αποδεικνυόταν από τις πρόθυμες και ζωηρές απαντήσεις τους στις ερωτήσεις του Κατηχητή και τον ενθουσιώδη τρόπο με τον οποίο έψαλλαν τους ύμνους; Δεν πήγαιναν με ζέση στο εβδομαδιαίο παζάρι, όπου αντάλλασσαν δέρματα και κολιέ από κοχύλια με χάντρες και καπνό και τα παρόμοια; Εκτός από το γεγονός ότι οι μαύροι αδελφοί του συνέχιζαν να πεθαίνουν σχεδόν καθημερινά, έπρεπε να αναγνωριστεί πως η εποίκηση ήταν ικανοποιητική με κάθε τρόπο.

Ωστόσο, μερικά πράγματα προκαλούσαν ειλικρινή απορία. Μολονότι τους απόκοβε από το ντόπιο τους διαιτολόγιο –μούρα, φυτά, οστρακόδερμα και κυνήγι– και τους έστρεφε

στο αλεύρι, στη ζάχαρη και στο τσάι, η υγεία τους δε φαινόταν με κανένα τρόπο συγκρίσιμη μ' αυτό που ήταν προηγουμένως. Και όσο περισσότερο συνήθιζαν στις αγγλικές κουβέρτες και στα βαριά αγγλικά ρούχα, εγκαταλείποντας την έκλυτη γύμνια τους, τόσο περισσότερο έβηχαν, έφτυναν και πέθαιναν. Και όσο περισσότερο πέθαιναν, τόσο περισσότερο ήθελαν ν' αποβάλουν τα αγγλικά τους ρούχα και να σταματήσουν να τρώνε την αγγλική τους τροφή και να φύγουν από τα αγγλικά σπίτια τους, τα οποία έλεγαν πως ήταν γεμάτα δαίμονες, και να ξαναγυρίσουν στις απολαύσεις του κυνηγιού τη μέρα και της υπαίθριας φωτιάς τη νύχτα.

Ήταν το 1839. Τραβήχτηκε η πρώτη φωτογραφία ανθρώπου, ο Αμπντ αλ-Καντίρ* κήρυξε ιερό πόλεμο κατά των Γάλλων και ο Κάρολος Ντίκενς κατακτούσε μεγαλύτερη φήμη με ένα μυθιστόρημα που λεγόταν *Όλιβερ Τουίστ*. Είναι ανεξήγητο, σκέφτηκε ο Προστάτης καθώς έκλεινε το καθολικό ύστερα από άλλη μια καταχώριση νεκροψιάς και ξαναγύρισε στην προετοιμασία του κηρύγματός του.

* Αλγερινός στρατιωτικός και θρησκευτικός ηγέτης κατά τη διάρκεια των αγώνων της Αλγερίας εναντίον των Γάλλων αποικιοκρατών τον 19ο αιώνα. (Σ.τ.Μ.)

Μαθαίνοντας την είδηση του θανάτου του παιδιού από έναν υπηρέτη, ο οποίος είχε σπεύσει από το σπίτι του Καρόλου Ντίκενς, ο Τζον Φόρστερ δε δίστασε – ο δισταγμός ήταν δείγμα αδύναμου χαρακτήρα και ο δικός του χαρακτήρας δεν επέτρεπε την αδυναμία. Με πρόσωπο μολοσσού, ευτραφής και με κοιλιά χήνας, βαρύς σε όλα τα πράγματα –στη γνώμη, στην ευαισθησία, στην ηθική και στη συζήτηση– ο Φόρστερ ήταν για τον Ντίκενς ό,τι η βαρύτητα για ένα χειριστή αερόστατου. Αν και δεν μπορούσε να αντισταθεί στην παρόρμηση να τον μμείται κωμικά πίσω από την πλάτη του, ο Ντίκενς αγαπούσε πολύ τον ανεπίσημο γραμματέα του, στον οποίο βασιζόταν για κάθε είδους δουλειά και συμβουλή.

Και ο Φόρστερ, υπέρμετρα υπερήφανος που βασιζόνταν σ' αυτόν τόσο, αποφάσισε πως θα περίμενε μέχρι να κάνει ο Ντίκενς την ομιλία του. Παρά τα συνεχή επιχειρήματά του πως τα πρόσφατα γεγονότα απάλλασαν τον Ντίκενς από την αναγκαιότητα να προσφωνήσει το Γενικό Θεατρικό Ταμείο, εκείνος επέμενε πως θα το έκανε. Ακόμη και την ίδια μέρα της εκδήλωσης ο Φόρστερ επισκέφθηκε τον Ντίκενς στο Ντέ-

βονσαϊρ Τέρας, για να τον παροτρύνει μια τελευταία φορά να ακυρώσει την υποχρέωση.

«Μα έχω υποσχεθεί», είπε ο Ντίκενς, τον οποίο βρήκε ο Φόρστερ στον κήπο να παίζει με τα μικρότερα παιδιά του. Κρατούσε στα χέρια του το ένατο παιδί του, τη μικρούλα Ντόρα, και τη σήκωνε ψηλά πάνω από το κεφάλι του, χαμογελώντας της και παίζοντας ένα σκοπό με τα χείλη του, καθώς εκείνη κουνούσε ρυθμικά τα χέρια της πάνω-κάτω, αγριωπή και σοβαρή σαν τυμπανιστής συντάγματος. «Όχι, όχι· δε θα μπορούσα να μας το κάνω αυτό».

Ο Φόρστερ φούντωσε από θυμό, αλλά δεν είπε τίποτα. Μας! Ήξερε πως ο Ντίκενς σκεφτόταν μερικές φορές τον εαυτό του περισσότερο σαν ηθοποιό παρά ως συγγραφέα. Επρόκειτο για ανοησία, αλλά αυτός ήταν. Ο Ντίκενς αγαπούσε το θέατρο. Αγαπούσε όσα είχαν να κάνουν με αυτό τον πλασματικό κόσμο, όπου μπορούσε κανείς να κατεβάσει στη γη το φεγγάρι κουνώντας μόνο το δάχτυλό του, κι ο Φόρστερ ήξερε πως ο Ντίκενς ένιωθε μια παράξενη αλληλεγγύη με τους ηθοποιούς μέλη του Ταμείου, στους οποίους επρόκειτο να μιλήσει εκείνο το βράδυ. Αυτή η έλξη προς τα πιο ανυπόληπτα άτομα ελαφρώς προβληματίζε και ταυτόχρονα ελαφρώς συνάρπαζε τον Φόρστερ.

«Φαίνεται καλά, δε νομίζεις;» είχε ρωτήσει ο Ντίκενς, κατεβάζοντας το μωρό στο στήθος του. «Είχε έναν ελαφρύ πυρετό σήμερα· έτσι δεν είναι, Ντόρα;» Τη φίλησε στο μέτωπο. «Αλλά νομίζω πως καλύτερεύει πια».

Τώρα, μόλις μερικές ώρες αργότερα, ο Φόρστερ σκεφτόταν πόσο έξοχα τα πήγαινε ο Ντίκενς με την ομιλία του. Το πλήθος ήταν μεγάλο, η προσοχή του τεταμένη και ο Ντίκενς

σπινθηροβόλος και συγκινητικός όπως πάντα, από την πρώτη στιγμή που άνοιξε το στόμα του.

«Στο Ταμείο μας», έλεγε στην κατάμεστη από ηθοποιούς αίθουσα, «η λέξη αποκλειστικότητα είναι άγνωστη. Συγκαταλέγουμε κάθε ηθοποιό, είτε είναι ο Άμλετ είτε ο Μπένε-ντικτ: το τάδε φάντασμα, ο δεινά ληστής ή, στο πρόσωπό του και μόνο, ολόκληρος ο στρατός του βασιλέως. Και για να παίξουν τους ρόλους τους μπροστά μας, αυτοί οι ηθοποιοί έρχονται από σκηνές αρρώστιας, βασάνου, μάλιστα ακόμη και αυτού του θανάτου. Ωστόσο...»

Υπήρξαν διακεκομμένα χειροκροτήματα, που σταμάτησαν πριν καλά καλά αρχίσουν, ίσως επειδή το κοινό ένιωσε πως ήταν κακογουστιά να επισημανθεί ιδιαίτερος η παρουσία του Ντίκενς εκεί μόλις δύο εβδομάδες μετά τον θάνατο του ίδιου του πατέρα του. Μία αποτυχημένη εγχείρηση για πέτρες στην κύστη άφησε τον γέροντα, είχε πει ο Ντίκενς στον Φόρστερ, να κείτεται μέσα σε μια λίμνη αίματος, σαν σφαγιασμένο ζώο.

«Ωστόσο, συμβαίνει συχνά», είχε προσθέσει, «να πρέπει να βιάσουμε τα συναισθήματά μας, να κρύνουμε την καρδιά μας στη διεξαγωγή του αγώνα της ζωής, ώστε να μπορέσουμε να εκπληρώσουμε τα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις μας».

Ύστερα, ο Φόρστερ πήρε τον Ντίκενς παράμερα.

«Φοβάμαι...» άρχισε. «Με μια λέξη», συνέχισε αυτός που πάντα χρησιμοποιούσε πάρα πολλές, αλλά τώρα συνειδητοποιούσε πως υπήρχε μια που δεν επιθυμούσε να ξεστομίσει.

«Ναι,» είπε ο Ντίκενς, παρατηρώντας κάποιον ή κάτι πάνω από τον ώμο του Φόρστερ, ξαναγυρίζοντας ύστερα το βλέμμα του σ' αυτόν με μάτια που άστραφταν. «Ναι, καλέ μου Μαμούθ;»

Ο επιπόλαιος τρόπος που χρησιμοποίησε το παρατσούκλι του Φόρστερ, η εικασία του πως όλο αυτό ήταν απλώς χωρατό, η ευχαρίστηση του ερμηνευτή με την επιτυχία της παράστασης... τίποτε δε βοήθησε να γίνει η αποστολή του Φόρστερ ευκολότερη.

«Η μικρή Ντόρα...» είπε ο Φόρστερ. Τα χείλη του συσπάστηκαν καθώς προσπάθησε να τελειώσει την πρόταση.

«Η Ντόρα;»

«Ειλικρινά», μουρμούρισε ο Φόρστερ, επιθυμώντας εκείνη τη στιγμή να πει τόσα πολλά, αλλά ανίκανος να πει οτιδήποτε, «λυπάμαι πάρα πολύ, Τσαρλς», συνέχισε με βία, μετανιώνοντας για κάθε λέξη, θέλοντας να πει κάτι πολύ καλύτερο, με το χέρι του να σηκώνεται για να τονίσει με τη συνηθισμένη χειρονομία του κάποια εξήγηση που ποτέ δε δόθηκε και ύστερα να ξαναπέφτει στο πλάι του κορμιού του, του ογκώδους κορμιού του που το ένιωθε τόσο φουσκωμένο και άχρηστο. «Την έπιασαν σπασμοί», πρόσθεσε τελικά.

Το πρόσωπο του Ντίκενς δεν έδειξε καμία συγκίνηση και ο Φόρστερ σκέφτηκε τι θαυμάσιος άνθρωπος ήταν.

«Πότε;» ρώτησε ο Ντίκενς.

«Πριν από τρεις ώρες», απάντησε ο Φόρστερ. «Λίγο αφότου φύγαμε».

Ήταν το 1851. Η Μεγάλη Έκθεση του Λονδίνου γιόρταζε τον θρίαμβο της λογικής σ' ένα γυάλινο περίπτερο που ο συγγραφέας Ντάγκλας Τζέρολντ* είχε ήδη χαρακτηρίσει «κρουστάλλινο παλάτι»· ένα μυθιστόρημα για την αναζήτηση μιας

* Άγγλος ευθυμογράφος και δραματικός συγγραφέας (1803–1857). (Σ.τ.Μ.)

μυθικής λευκής φάλαινας* εκδόθηκε στη Νέα Υόρκη με αποτυχία· ενώ στο γκριζό λιμάνι του Στρόμνες στο Όρκνι, η λαίδη Τζέιν Φράνκλιν αποχαιρέτησε τη δεύτερη από τις πολυάριθμες αποτυχημένες αποστολές στους πάγους της Αρκτικής, σε αναζήτηση του θρύλου που κάποτε υπήρξε ο σύζυγός της.

* Πρόκειται για το μνημειώδες μυθιστόρημα *Μόμπι Ντικ*, του Αμερικανού συγγραφέα Χέρμαν Μέλβιλ (1819-1891). (Σ.τ.Μ.)

Ενα κοριτσάκι έτρεχε ξαναμμένο μέσα στο σχεδόν στο ύψος της ψηλό χορτάρι. Πόσο της άρεσε η απαλή αίσθηση του λιγνού χορταριού που πιτσιλούσε με σταγόνες νερού τις γάμπες της και η αίσθηση της γης κάτω απ' τα γυμνά της πέλματα: υγρή, παχύρρευστη τον χειμώνα, στεγνή, σκονισμένη το καλοκαίρι. Ήταν επτά ετών και η γη καινούργια, εκπληκτική στις απολαύσεις της: η γη ανέβαινε ακόμη απ' τα πόδια στο ηλιόλουστο κεφάλι της και ήταν τόσο χαρούμενη από το τρέξιμο όσο και τρομοκρατημένη από τον λόγο για τον οποίο έτρεχε και δεν έπρεπε να σταματήσει να τρέχει. Ήξερε ιστορίες για πνεύματα που πετούσαν και αναρωτήθηκε μήπως, αν έτρεχε τόσο δα λιγάκι γρηγορότερα, μπορούσε κι αυτή να πετάξει και να φτάσει στον προορισμό της ταχύτερα. Ύστερα θυμήθηκε πως μόνο οι νεκροί πετούσαν κι έδιωξε από το μυαλό της κάθε σκέψη σχετική με πετάγματα.

Πέρασε τρέχοντας τα σπίτια των μαύρων, έτρεξε ανάμεσα σε κοτόπουλα που κακάριζαν και σκυλιά που γάβγιζαν, πέρασε το παρεκκλήσι και συνέχισε να τρέχει στην πλαγιά του λόφου προς το σημαντικότερο κτίριο του οικισμού της Γουιμπαλένα. Ανέβηκε τα τρία σκαλοπάτια του και –όπως

επανελημμένα της είχαν δείξει— χτύπησε την πόρτα με τον τρόπο των λευκών: με την άκρη της γροθιάς της.

Ο Προστάτης σήκωσε το βλέμμα από τις σημειώσεις για το κήρυγμά του και είδε μια μικρή ιθαγενή να μπαίνει στο σπίτι. Ήταν ξυπόλητη, με βρόμικη παιδική φόρμα και κόκκινο μάλλινο σκούφο. Ένα μακαρόνι μύξας μπαινόβγαине στο δεξί ρουθούνι της σαν ζωντανό πλάσμα. Κοίταζε ψηλά το ταβάνι και ολόγυρα τους τοίχους. Κυρίως κοίταζε το πάτωμα.

«Ναι;» είπε ο Προστάτης. Εκείνη, με τον εκνευριστικό τρόπο του λαού της, κοίταζε παντού εκτός από τα μάτια του. Το πραγματικό της όνομα ήταν αυτό που της είχε δώσει ο ίδιος, όταν τη βάφτισε: Λήδα· αλλά για κάποιο λόγο όλοι τη φώναζαν με το ντόπιο της όνομα. Εκνευρίστηκε, πιάνοντας τον εαυτό του να κάνει τώρα το ίδιο. «Τι τρέχει, Ματίνα;»

Η Ματίνα κοίταξε τα πόδια της, έξιψε τη μασχάλη της, αλλά δεν είπε τίποτα.

«Λοιπόν, τι είναι, παιδί μου;»

Ξαφνικά, συνειδητοποιώντας τον λόγο για τον οποίο βρισκόταν εκεί, η Ματίνα είπε: «Ο Ρόουρα!» χρησιμοποιώντας την ντόπια λέξη για τον Διάβολο. Ύστερα γρήγορα, σαν να ήταν δόρυ που ριχνόταν καταπάνω της: «*Ο Ρόουρα!*» Και μετά: «Ο ΡΟΟΥΡΑ!»

Ο Προστάτης πετάχτηκε όρθιος από το σκαμνί του, άρπαξε ένα σουγιά από ένα ανοιχτό συρτάρι και ρίχτηκε προς την πόρτα, με το παιδί να σπεύδει μπροστά του. Έτρεξαν σε μια σειρά πλίνθινων κατοικιών που είχε χτίσει για τους ιθαγενείς, προκειμένου να τους συνηθίσει στην αγγλική οικογενειακή ζωή και να τους αποκόψει από τους δικούς τους πρωτόγονους ανεμοφράκτες. Πάντα ευχαριστούσε τον Προστάτη, ο οποίος

ήταν μαραγκός πριν γίνει σωτήρας, το γεγονός πως –αν κάποιος ξεχνούσε τη λευκή αμμουδιά, σπαρμένη με κόκκινους διαβρωμένους από το νερό ογκόλιθους και στεφανωμένη με χυμώδη φαιά φύκια ή τις παράξενες, πυκνές λόχμες πιο πέρα· αν κάποιος απλώς αγνοούσε αυτό το πανάθλιο άγριο νησί στην άκρη του κόσμου και επικεντρωνόταν σ' εκείνα τα κτίσματα– θα μπορούσε να δει δύο σειρές κατοικιών που έμοιαζαν με νεόκτιστο δρόμο σε κάποια σύγχρονη κωμόπολη σαν το Μάντσεστερ.

Καθώς πλησίαζαν στο σπίτι με τον αριθμό 17, η Ματίνα σταμάτησε για μια στιγμή, κοίταξε τον ουρανό και φάνηκε καθηλωμένη από κάποιον απροσδιόριστο τρόμο. Ο Προστάτης ετοιμαζόταν να την προσπεράσει βιαστικά, όταν είδε τον οινώ που φοβούνταν περισσότερο οι ιθαγενείς, το πουλί που έκλεβε ψυχές, ένα μαύρο κύκνο που ορμούσε προς τις κατοικίες.

Πριν ακόμη βρεθεί μέσα, ο Προστάτης ένιωσε να τον ζώνει μια δυνατή δυσάρεστη οσμή λίπους από θαλασσοπούλια και απλυσιά· μια δυσωδία σήψης γεμάτη φόβο –άφατο, απροσδιόριστο– που με κάποιο τρόπο τον αφορούσε προσωπικά, σχετιζόταν με τις ενέργειες και τις πεποιθήσεις του. Μερικές φορές του έμπαινε στον νου η ιδέα πως αυτοί οι άνθρωποι τους οποίους αγαπούσε τόσο πολύ, τους οποίους είχε προστατέψει από τις λεηλασίες των σκληρότερων λευκών αποίκων που τους κυνηγούσαν και τους πυροβολούσαν με την ίδια χαιρεκακία που πυροβολούσαν τα καγκουρό· πως αυτοί οι άνθρωποι τους οποίους είχε οδηγήσει στην αλήθεια του Θεού,

συνέχιζαν να πεθαίνουν με κάποιο παράξενο τρόπο, εξαιτίας του. Ήξερε πως αυτή η ιδέα ήταν παράλογη. Μια διεστραμμένη, εξωφρενική ιδέα. Ήξερε πως προερχόταν από την κούραση. Ωστόσο, δεν μπορούσε να την εμποδίσει να επανέρχεται ξανά και ξανά. Τέτοιες στιγμές ένιωθε να τον πιάνουν κεφαλαλγίες, έντονοι πόνοι στο πρόσθιο μέρος του εγκεφάλου, τόσο οικτροί, που έπρεπε να πάει στο κρεβάτι του.

Στις νεκροψίες ερευνούσε τους ανοιγμένους οισοφάγους τους, τις χυμένες κοιλίες, τα γεμάτα πύον έντερα και τους συρρικνωμένους πνεύμονές τους, για κάποιο αποδεικτικό στοιχείο της ενοχής ή της αθωότητάς του, αλλά δεν μπορούσε να βρει τίποτα. Προσπαθούσε να ενστερνιστεί σαν ποινή εξιλέωσης τη βρόμα από το πύον που ρέοντας σε μεγάλες ποσότητες, έμοιαζε μερικές φορές η μόνη ζωτική ορμή στα καταραμένα σπλάχνα τους. Προσπαθούσε να κατανοήσει τη δοκιμασία τους και τη δική του. Και την ημέρα που έκανε εμετό, βλέποντας τη μούχλα πάχους δυόμισι εκατοστών που «φύτρωνε» στα χείλη ενός έλκους που εκτεινόταν σαν φαράγγι από τη μασχάλη μέχρι τον γοφό του Μπλακ Έιτσαξ, προσπάθησε να αντιμετωπίσει το περιστατικό σαν πνευματικό έργο. Ωστόσο, το να ξερνάς δεν ήταν πνευματικό έργο και στο βάθος της καρδιάς του ο Προστάτης φοβόταν πως δεν υπήρχε κανένα πνευματικό έργο εκεί. Στο βάθος της καρδιάς του φοβόταν πως αυτή η άγρια δοκιμασία, αυτοί οι τερατώδεις θάνατοι, γίνονταν όλα εξαιτίας του.

Έκανε ό,τι μπορούσε για να τους σώσει σε τέτοιες συνθήκες –ο Θεός ήξερε πως ήταν αδύνατον να κάνει περισσότερα– τέμνοντας προσεκτικά κάθε σορό για να βρει την αιτία του θανάτου, ξυπνώντας στη μέση της νύχτας και ρίχνοντας βε-

ντούζες, βάζοντας βδέλλες, ανοίγοντας φλύκταινες και –όπως ετοιμαζόταν να κάνει τώρα στον πατέρα της Ματίνας– αφαιμάσσοντας.

Ο Προστάτης άνοιξε τον σουγιά του, έβρεξε τον δείκτη και τον αντίχειρά του και τους πέρασε πάνω από τη λεπίδα για να την καθαρίσει από την κρούστα αίματος που ήταν ό,τι απέμενε πάνω σ' αυτή τη γη από τον Γουίτζι Τομ. Έκοψε τον καρπό του άντρα που είχε ρίγη προσεκτικά, επιστημονικά, επιδερμικά, στο σημείο όπου θα μπορούσε να ελευθερωθεί η μέγιστη ποσότητα αίματος με την ελάχιστη δυνατή ζημιά.

Όταν με το φως το κεριού κάθε βράδυ πριν πλαγιάσει έκανε την ημερήσια καταγραφή στο ημερολόγιό του, ο Προστάτης έψαχνε για λέξεις που θα μπορούσε να τις ταιριάξει, όπως σε μian άλλη ζωή έκανε τα ξύλα να λυγίζουν και να στραβώνουν για να τα ταιριάξει. Έψαχνε για ένα μήκος λέξεων που, σαν εγκάρσια σανίδα, θα μπορούσε να καλύψει κάποιο ανεξήγητο κι ωστόσο επονείδιστο λάθος. Οι λέξεις όμως απλώς απλοποιούσαν το σκοτάδι που ένιωθε. Τέτοιες ώρες κατέφευγε στην προσευχή, στον ύμνο, σε γνώριμα μοτίβα, σε καθησυχαστικούς ρυθμούς. Και μερικές φορές αυτά τα ιερά λόγια τα κρατούσαν όλα σε ασφαλή απόσταση και ήξερε γιατί ήταν ευγνώμων στον Θεό και επίσης γιατί ένιωθε φόβο και τρόμο απέναντί Του.

Το αίμα ανάβλυσε σαν μικρός θερμοπίδακας, βρίσκοντας τον Προστάτη στο μάτι και κυλώντας ύστερα στο πρόσωπό του. Τράβηξε μακριά τον σουγιά, έκανε πίσω, σκούπισε το μάτι του και κοίταξε κάτω. Ο σκελετωμένος μαύρος άντρας βογκούσε τώρα διακεκομμένα. Ο Προστάτης θαύμασε την καρτερικότητά του: είχε δεχτεί την αφαιμάξη σαν λευκός.

Ήταν ο Κινγκ Ρομέο, ένας άνθρωπος δυναμικός και φιλικός, ένας άντρας –ο άντρας– που κολύμπησε στον ποταμό Φιούρι και έσωσε αυτόν, τον Προστάτη, όταν στραβοπάτησε προσπαθώντας να διασχίσει τα νερά που ανέβαιναν. Ωστόσο, στα αξιολύπητα, σκαμμένα χαρακτηριστικά, στα αφύσικα μεγάλα μάτια, στα ίσια, λιπαρά μαλλιά του, δεν μπορούσε ν' αναγνωρίσει τώρα τίποτα από εκείνο τον άντρα.

Άφησε το αίμα να τρέξει για ένα ολόκληρο λεπτό, μαζευτόντάς το όσο καλύτερα μπορούσε σ' ένα μεγάλο μεταλλικό κύπελλο. Καθώς ξεχυνόταν κυματιστό, ο Κινγκ Ρομέο έβγαζε ένα σιγανό, παραπονιαρικό ήχο. Οι μαύρες γυναίκες, καθισμένες στο πάτωμα σε μισοφέγγαρο γύρω στην κλίνη του, άφηναν ένα παρόμοιο μοιρολόι να βγει από τα λαρύγγια τους και ο Προστάτης είχε επίγνωση πως ήταν πάρα πολύ συγκινημένες.

Καθώς έδενε την πληγή του Κινγκ Ρομέο για να ανακόψει τη ροή του αίματος, ο Προστάτης αισθάνθηκε το αναπόφευκτο του θανάτου και το μάταιο της θεραπείας του και ένιωσε να τον καταλαμβάνει πανικός. Συνειδητοποίησε πως ο Κινγκ Ρομέο ανάσαινε βαριά, πως η αφαίμαξη ήταν άσκοπη, πως είχε θελήσει να πληγώσει τον μαύρο άντρα για την αθεράπευτη αρρώστια του, για όλες τις αθεράπευτες αρρώστιες τους, για όλες τους τις αποτυχίες να τον αφήσουν να τους γιατρέψει, να τους εκπολιτίσει, να τους δώσει την ευκαιρία που κανένας άλλος δε νοιάστηκε να τους δώσει.

Μουρμουρίζοντας κάτι για την αναγκαιότητα να εξισορροπήσει τις πνευματικές δυνάμεις –εσωτερικές και εξωτερικές– για να καθησυχάσει τον εαυτό του όσο και για να εντυπώσει στο ακροατήριό του την πεποίθηση πως οι πράξεις του

καθοδηγούνταν, όπως πάντα, από ένα μείγμα ορθολογικής επιστήμης και χριστιανικής συμπόνιας, ο Προστάτης άρπαξε τραχιά το άλλο χέρι του Κινγκ Ρομέο. Ο μαύρος άντρας πόνεσε και φώναξε δυνατά, καθώς αυτή τη φορά ο Προστάτης μάλλον μαχαίρωσε παρόλα έκοψε το χέρι του.

Άφησε τον Κινγκ Ρομέο να αιμορραγήσει ώσπου να γλιτσαίσει το δέρμα του και ο Προστάτης ένιωσε για άλλη μια φορά ήρεμος. Ύστερα σταμάτησε την αιμορραγία κι έδωσε το ξέχειλο κύπελλο με το αίμα σε μία από τις μαύρες γυναίκες, υποδεικνύοντας πως έπρεπε να το πετάξει έξω.

Ο Προστάτης ίσιωσε το κορμί του, έσκυψε το κεφάλι του και άρχισε να ψάλλει.

«Οδήγησέ με, καλοσυνάτο Φως, μέσα στη θλίψη που με κυκλώνει· οδήγησέ με Εσύ μπροστά!»

Η φωνή του ήταν τρεμουλιαστή και διαπεραστική. Ξεροκατάπτε και συνέχισε με πιο βαθιά, πιο δυνατή φωνή βαρύτονου.

«Η νύχτα είναι σκοτεινή και είμαι μακριά απ' το σπίτι· οδήγησέ με Εσύ μπροστά!»

Οι μαύρες γυναίκες φάνηκαν να ενώνουν τις φωνές τους –άσχημα, ήταν αλήθεια–, αλλά ύστερα κατάλαβε πως απλώς άλλαξαν το θρηνητικό τους μοιρολόι για να συγχωνευτεί με τον ύμνο του.

«Μη θυμάσαι τα περασμένα χρόνια!» έψαλλε με όλη τη δύναμη της φωνής του τώρα, αλλά μερικές φορές ακόμη κι αυτός δεν μπορούσε να διαγράψει τα περασμένα χρόνια. Σταμάτησε στη μέση της στροφής, αλλά εκείνες όχι. Κατέβασε τα μανίκια του, έκανε μεταβολή και ξαφνιαστική βλέποντας τη Ματίνα να τον κοιτάζει με προσήλωση, σαν να πίστευε πως είχε μαγικές δυνάμεις και ζητούσε να μαντέψει τι ήταν αυτές

και ταυτόχρονα, ωστόσο, ν' άρχιζε να αμφιβάλλει για τη δύναμη του μάγου. Ταραγμένος, αναζήτησε καινούργιο ρυθμό για να καταπραΐνει τα νεύρα του.

«Τώρα είναι η περίοδος στην οποία οι πνεύμονες του Κινγκ Ρομέο θα βρουν την ισορροπία τους», άρχισε ο Προστάτης. «Δυνάμει της οποίας ευεξία... τέτοια που το αίμα...»

Η Ματίνα κοίταξε κάτω τα γυμνά της πόδια και το ίδιο έκανε για μια στιγμή ο Προστάτης· ύστερα, νιώθοντας μιαν αμηχανία που άγγιζε τα όρια ανεξήγητης ντροπής, κοίταξε πάλι επάνω και αλλού και βγήκε από την καλύβα στην ανακουφιστική ψύχρα του θαλασσινού αέρα.

Αισθανόταν θυμωμένος, αλλά ο θυμός του τον μπέρδευε. Αυτή ήταν δουλειά χειρουργού, αλλά ο χειρουργός είχε πεθάνει αξιοθρήνητα πριν από ένα μήνα και του είχαν υποσχεθεί αντικαταστάτη, αλλά ήταν πιθανό να περάσουν ακόμη κάμποσοι μήνες ώσπου να έρθει. Κι όσο θυμωμένος κι αν ήταν με τον ηλικιωμένο χειρουργό που υπέκυψε στη δυσεντερία, όσο οργισμένος κι αν ήταν με τον κυβερνήτη που δεν τον αντικαθιστούσε πιο γρήγορα, τόσο περήφανος ένιωθε για τη δική του ικανότητα σαν γιατρός, σαν άνθρωπος που ήξερε πώς να κάνει αφαιμάξεις και φλεβοτομές, που μπορούσε να ετοιμάζει κλύσματα, να ανατέμνει πτώματα και να γράφει αξιολογες αναφορές – αυτός, ένας μη ειδήμονας, ένας μαραγκός, ένας άνθρωπος αυτοδύναμος, αυτοδημιούργητος και αυτοδίδακτος, ο απόλυτος θρίαμβος του ατόμου.

Το απόγευμα ο Προστάτης δαπάνησε τον χρόνο του για να πετύχει κάτι που είχε την αίσθηση πως ήταν πολύ ωφέλιμο,

ετοιμάζοντας σχέδια για ένα νέο, μεγαλύτερο κοιμητήριο, προκειμένου να αντεπεξέλθει στη θνησιμότητα που έπληττε τον οικισμό. Κατά το σούρουπο πήγε με τους ιθαγενείς στον παλιό χώρο ταφής και τους ζήτησε να του πουν τα ονόματα των θαμμένων. Φάνηκαν πολύ θορυβημένοι για να κατονομάσουν οποιονδήποτε νεκρό και, δυσανασχετώντας σε τόση αγνωμοσύνη, τους απέπεμψε.

Ο Προστάτης ήταν αποφασισμένος ο νέος του χώρος ταφής να είναι ολοκληρωμένος για την επικείμενη επίσκεψη του κυβερνήτη της Γης του Βαν Ντίμεν, σερ Τζον Φράνκλιν*, και της συζύγου του λαίδης Τζέιν, που αναμενόταν σε μια βδομάδα από τότε. Ο άνεμος φυσούσε κατά ριπές από τον νότο: με τέτοιο ευνοϊκό καιρό θα μπορούσαν κάλλιστα να έφταναν νωρίτερα. Ο σερ Τζον ήταν άνθρωπος της επιστήμης, ένας από τους μεγαλύτερους εξερευνητές της εποχής και άνθρωπος με πολλά οργανωμένα σχέδια, είτε ήταν η εξερεύνηση των αχανών ερημότοπων του δυτικού τμήματος του νησιού, που θύμιζαν Τρανσυλβανία, είτε ιδρύοντας επιστημονικούς συλλόγους, είτε συλλέγοντας όστρακα και άνθη για τον Βασιλικό Βοτανικό Κήπο.

Ναι, σκέφτηκε ο Προστάτης, καθώς μετρούσε με βήματα τις ακριβείς διαστάσεις του νεκροταφείου, ένα καινούργιο κοιμητήριο και η βελτίωση της ψαλτικής των ιθαγενών είναι

* Υποναύαρχος του Βρετανικού Βασιλικού Ναυτικού και εξερευνητής (1786-1847). Υπηρετήσε ως κυβερνήτης της Τασμανίας και χάρηκε στην τελευταία αποστολή του, με τα πλοία *Έρεβος* και *Τρόμος*, προσαθώντας να προσεγγίσει τον Βόρειο Πόλο από το Βορειοδυτικό Πέρασμα στην καναδική Αρκτική. Το ένα πλοίο της μοιραίας αποστολής βρέθηκε ύστερα από 170 χρόνια, τσακισμένο από τον πάγο. (Σ.τ.Μ.)

πραγματικοί και λογικοί στόχοι, που μπορώ να πετύχω πριν από την κυβερνητική επίσκεψη. Πάνω απ' όλα, ο Προστάτης υπερηφανευόταν για τον ρεαλισμό του.

Εκείνο το βράδυ, ο Προστάτης έκανε το κήρυγμά του σ' ένα ακροατήριο που περιλάμβανε τους αξιωματικούς, τις οικογένειές τους και τους ιθαγενείς. Το τελικό του κείμενο έφτανε τις εκατόν σαράντα τέσσερις σελίδες. Είχε την αίσθηση πως είχε προαγάγει καλά την επιχειρηματολογία του με λογικά και πρακτικά παραδείγματα, όπως εκείνο όπου ζέστανε ένα μπουκάλι πάνω από έναν αχνιστό βραστήρα. Κρατώντας το μπουκάλι πάνω από ένα καθαρισμένο βραστό αυγό, το αυγό ρουφήχτηκε αργά μέσα στο μπουκάλι.

Ο Τρόιλος γέλασε σ' αυτό το σημείο και είπε δυνατά: «Γουιμπαλένα.* μπουκάλι, μαύρος: αυγό», εξάγοντας εντελώς λάθος συμπέρασμα από το παράδειγμα.

Μετά, ο Προστάτης μοιράστηκε ένα ποτήρι χοκ** και μερικά σάντουιτς με ζαμπόν με τους αξιωματικούς και για να δείξει πως δε θα ανεχόταν καμιά διάκριση μεταξύ μαύρων και λευκών, γεύτηκε επίσης ένα κύπελλο τσάι που σερβιρίστηκε στους ιθαγενείς, το οποίο είχε την αίσθηση ότι απόλαυσαν.

Ο Κινγκ Ρομέο βρέθηκε νεκρός το επόμενο πρωί. Στην πραγματικότητα, ο θάνατός του δεν ήταν ούτε κάτι αναπάντεχο ούτε κάτι άγνωστο· και όταν ο Προστάτης πήγε να εξετάσει το πτώμα, ένιωσε να τον κυριεύει ανία με τον τρόπο που κάποτε ένιωθε οίκτο. Μια γυναίκα με την οποία συζούσε ο Κινγκ Ρομέο μετά τον θάνατο της γυναίκας του, λίγα χρόνια νωρίτερα,

* Νησί έξω από τις ακτές της Τασμανίας. (Σ.τ.Μ.)

** Είδος κρασιού. (Σ.τ.Μ.)

βρισκόταν στη φυσιολογική κατάσταση ντόπιας υπερδιέγερσης, ολολύζοντας σαν καμπάνα που τη χτυπά κάποιος τρελός, με το πρόσωπό της γεμάτο γραμμές αίματος από τις χαρακιές που είχε κάνει επίτηδες μ' ένα κομμάτι σπασμένο μπουκάλι.

Ωστόσο, η κόρη του Κινγκ Ρομέο έδειχνε να διακατέχεται από περισσότερη χριστιανική ευαισθησία και με τη σεμνή θλίψη της επέτρεπε στον Προστάτη κάποια ελπίδα πως το έργο του ήταν κάτι παραπάνω από μια κολοσσιαία ματαιότητα. Το κορίτσι παρέμενε τόσο σιωπηλό, που αναρωτήθηκε μήπως ήταν πιο επιδεκτικό στην εκπολιτιστική επιρροή απ' όσο πίστευε προηγουμένως.

Ως συνέπεια της απασχόλησής του με το πτώμα του Κινγκ Ρομέο, καθυστέρησε για το σχολείο του οποίου ήταν διευθυντής: μια υστέρηση χρονικής συνέπειας που έκανε τον Προστάτη να θυμώσει με τον νεκρό άνδρα – το καλό παράδειγμα, στο κάτω κάτω, ήταν τα πάντα. Αν το δικό του παράδειγμα υστερούσε με οποιονδήποτε τρόπο, πώς ήταν δυνατόν να περιμένει από τους ιθαγενείς να αλλάξουν τις συνήθειές τους;

Η αργοπορία του θεωρήθηκε εσφαλμένα από εκείνους που παρακολουθούσαν ως χαλάρωση της πειθαρχίας· συνέχισαν να μιλούν και να γελούν ακόμη κι ενόσω τους μιλούσε. Συνειδητοποίησε πως ήταν «μπαρούτι» μαζί τους κι αντί ν' αρχίσει το μάθημα με κατήχηση, κατσάδιασε για τα καλά την τάξη του. Τους είχε εξαπατήσει ποτέ; Δεν τους παρείχε καλές, ζεστές και γερές κατοικίες, καλή ενδυμασία και άφθονη τροφή; Επιπλέον, δεν είχε αποφασίσει να αναδιοργανώσει τους νεκρούς τους και να βάλει σημάδια πάνω από κάθε τάφο, ώστε να ξέρουν ποιος ήταν θαμμένος πού;

Ύστερα από ένα ελαφρύ μεσημεριανό –μερικά θαλασσο-

πούλια και ψωμί— πήγε στην καλύβα που διατηρούσε για τις χειρουργικές επεμβάσεις και τις νεκροψίες. Σ' ένα μακρύ τραπέζι από ξύλο πεύκου κειόταν το άψυχο σώμα του Κινγκ Ρομέο. Αργότερα καταχώρισε τα αποτελέσματα της δουλειάς του ως ακολούθως:

Πέθανε από γενική σωματική κατάπτωση· πνεύμονας προσκολλημένος στον θώρακα τόσο στερεά, ώστε απαιτήθηκε δύναμη για να αποχωριστεί· ο θώρακας περιείχε μεγάλη ποσότητα υγρού· ο πάσχων πνεύμονας, η σπλήνα, η ουρήθρα και οι αποφύσεις αφαιρέθηκαν και πρόκειται να μεταφερθούν στο Χόμπαρτ για εξέταση από τον δρα Άρθουρ· ήταν ενδιαφέρων άνθρωπος.

Στο τέλος της νεκροψίας, ο Προστάτης έβγαλε από μια ξύλινη θήκη ένα χασαπομάχαιρο που το κρατούσε ειδικά ακονισμένο και φυλαγμένο μόνο γι' αυτές τι περιπτώσεις. Το προτιμούσε, γιατί το εβένινο χερούλι του ήταν έντονα διαγραμμισμένο χιαστί, επιτρέποντάς του να διατηρεί σταθερή λαβή ακόμη κι όταν το χέρι του ήταν υγρό, διασφαλίζοντας έτσι την πιο νοικοκυρεμένη δουλειά.

Ετοιμαζόταν ν' αρχίσει, όταν ακούστηκε ένα χτύπημα στην πόρτα και άνοιξε για να δει την ιθαγενή Αφροδίτη να τον ικετεύει να έρθει στο σπίτι της: ο άντρας της, ο Τρόιλος, είχε σπασμούς. Ο Προστάτης της μίλησε με τον πιο καλοσυνάτο τρόπο του. Τρόπο γεμάτο οίκτο, έκρινε. Της είπε να γυρίσει στον άντρα της και θα πήγαινε σε λίγο να τον φροντίσει. Έκλεισε την πόρτα. Επέστρεψε στο πτώμα. Έβαλε την κόψη του μαχαιριού ακριβώς στον τράχηλο.

Είχε γίνει Θεός; Δεν ήξερε πια. Αυτοί πέθαιναν συνεχώς. Περιοιχιζόταν από πτώματα, κρανία, αναφορές νεκροψίας, σχέδια για το παρεκκλήσι και το κοιμητήριο. Τα όνειρά του ήταν γεμάτα από τους χορούς και τα τραγούδια τους, την ομορφιά των χωριών τους, τον ήχο των ποταμών τους, την ανάμνηση της στοργής τους· ωστόσο, εκείνοι συνέχιζαν ακόμη να πεθαίνουν και τίποτα απ' όσα έκανε δεν το άλλαζε αυτό. Συνέχιζαν να πεθαίνουν και να πεθαίνουν κι αυτός –που είχε ζήσει στον παλιό τους κόσμο, που εξακολουθούσε να εργάζεται για να κάνει αυτό τον καινούργιο κόσμο τέλειο στον πολιτισμό, στη χριστιανοσύνη και στην αγγλικότητά του– ήταν ο Προστάτης τους. Μόνο που συνέχιζαν να πεθαίνουν. Αν ήταν Θεός, τι θεός ήταν;

Έσυρε το μαχαίρι προσεκτικά στο δέρμα για να χαράξει μια κόκκινη κατευθυντήρια γραμμή. Ύστερα, καλός τεχνίτης όπως ήταν, ολοκλήρωσε τη δουλειά με εκτενείς, σταθερές πιέσεις, μετρώντας τες καθώς προχωρούσε. Χρειάστηκε μόλις έξι για να κόψει το κεφάλι του Κινγκ Ρομέο. Προσεκτικός άνθρωπος καθώς ήταν ο Προστάτης, ενοχλήθηκε νιώθοντας τα χέρια του να γλιστρούν από το αίμα.

Στην πραγματικότητα, η φήμη του είχε αρχίσει μάλλον να ξεφουσκώνει. Ο λόρδος Μακόλι της είχε πει πως το τελευταίο μυθιστόρημα του συγκεκριμένου συγγραφέα ήταν μόλις κάτι περισσότερο από βλοσυρός σοσιαλισμός, η πλοκή του αβάσιμη και το σύνολο κατεστραμμένο από τη φτηνή δημοσιογραφία του. Η ίδια δεν το είχε διαβάσει, προτιμώντας τα κλασικά από τα ψυχαγωγικά. Δεν ήταν αθάνατος σαν τον Θάκερι.*

Ρίχνοντας το βλέμμα της πάνω του, καθώς έσκυβε μπροστά για να πιάσει την τσαγιέρα, η λαίδη Τζέιν Φράνκλιν είδε ένα μικρόσωμο άνδρα που έδειχνε πολύ καταβεβλημένος για τη μέση ηλικία του. Αν και τα μαλλιά του ήταν ακόμη μακριά –σε στιλ δανδή–, είχαν αραιώσει και γκριζάρει, παισιώνοντας ένα λιπόσαρκο πρόσωπο γεμάτο βαθιές ρυτίδες. Αναρωτήθηκε μήπως το πραγματικό ερώτημα δεν ήταν αν θα επιβίωναν τα βιβλία του εν λόγω συγγραφέα μετά τον θάνατό

* Ουίλιαμ Θάκερι (1811-1863): Άγγλος μυθιστοριογράφος, διάσημος ιδίως για το έργο του *Το πανηγύρι της ματαιοδοξίας*, ένα σατιρικό πορτρέτο της αγγλικής κοινωνίας. (Σ.τ.Μ.)

του, αλλά αν ο ίδιος θα ζούσε πολύ περισσότερο από τα βιβλία του. Εντούτοις, παρέμενε ο πιο δημοφιλής εν ζωή συγγραφέας στη χώρα. Οι απόψεις του μπορούσαν να κινήσουν κυβερνήσεις. Και εφόσον συνέχιζε ν' ανασαίνει, ήταν ο καλύτερος σύμμαχος που είχε την ελπίδα να κάνει.

«Λίγο τσάι ακόμη;» ρώτησε.

Δέχτηκε με χαμόγελο. Εκείνη αγνόησε τα κοντόχοντρα δάχτυλα που βαστούσαν το πιατάκι και το φλιτζάνι –τα οποία θα ήταν πιο ταιριαστά, είχε την αίσθηση, σε σκαφτιά παρά σε μυθιστοριογράφο– ακριβώς όπως αγνόησε το υπερβολικά χτυπητό ντύσιμο, την πληθώρα των κοσμημάτων, τον τρόπο που έμοιαζε να την καταβροχθίζει με την ίδια βιαστική λαιμαργία που είχε καταβροχθίσει το κέικ παπαρουνόσπορου, αφήνοντας στα χείλη του κίτρινα ψίχουλα και μαύρα σποράκια. Της έφερε στον νου ζαρωμένο πάγουρο* που κοίταζε από το φανταχτερό του όστρακο. Η παρουσία του θα μπορούσε να είναι σχεδόν δυσάρεστη, αν δεν επρόκειτο για τον συγκεκριμένο άνθρωπο. Αυτό δεν το αγνόησε.

«Γάλα, κύριε Ντίκενς;»

Κι έτσι εκείνο το χειμωνιάτικο πρωί στο Λονδίνο, του διηγήθηκε την ιστορία της, ζωνερά λουστραρισμένη και ακονισμένη από αμέτρητες αφηγήσεις για την εξερευνητική αποστολή, μιαν αποστολή που μόνο το αγγλικό μεγαλείο θα μπορούσε να σχεδιάσει: να πάνε εκεί όπου κανένας δεν είχε πάει ποτέ· να ανακαλύψουν στην άκρη του κόσμου τη διαδρομή την οποία για αιώνες ονειρεύονταν οι άνθρωποι, το θρυλι-

* Θαλασσινό καρκινοειδές που ζει συνήθως μέσα σε εγκαταλεημένα όστρακα μαλακίων. (Σ.τ.Μ.)

κό Βορειοδυτικό Πέρασμα μέσα από τους αρκτικούς πάγους.*

Μολονότι ο Ντίκενς ήξερε πολλά γι' αυτό –και ποιος δεν ήξερε, άλλωστε;– άκουσε υπομονετικά. Η λαΐδη Τζέιν μίλησε για τα δύο θαυμάσια πλοία, το *Τρόμος* και το *Έρεβος*, που επέστρεψαν από το επικό ταξίδι τους στην Αρκτική και εξοπλίστηκαν με τα πιο σύγχρονα θαύματα μηχανικής: ατμομηχανές και πτυσσόμενες προπέλες, χάλκινο προστατευτικό περιβλήμα, θέρμανση με ατμό, ακόμη κι ένα ατμοκίνητο όργανο που μπορούσε να παίζει αυτόματα δημοφιλείς σκοπούς. Χάρη σε μία αξιοθαύμαστη καινούργια εφεύρεση, μετέφεραν άφθονη τροφή διατηρημένη σε χιλιάδες τενεκεδένια κουτιά. Όλες αυτές οι λεπτομέρειες έδιναν στην αφήγηση της πιο δαπανηρής, της πιο αξιοσημείωτης εξερευνητικής αποστολής που οργανώθηκε ποτέ από το Βασιλικό Ναυτικό κάτι συναρπαστικό, συγκλονιστικό.

Ωστόσο, την παράσταση έκλεψαν οι μακροσκελείς αναφορές της στο ανάστημα των αξιωματικών και του πληρώματος, των πλέον εκλεκτών Άγγλων, συμπεριλαμβανομένου του αξιοθαύμαστου παλαίμαχου εξερευνητή της Ανταρκτικής, πλοίαρχου Κρόζιερ, και τελικά του αρχηγού, του συζύγου της, σερ Τζον Φράνκλιν: ο ακατάβλητος χαρακτήρας του, η ευγενική αλλά ανυποχώρητη θέλησή του, η αξιοθαύμαστη ικανότητά του να ηγείται, η εξαιρετική και ηρωική συμβολή του στην εξερεύνηση της Αρκτικής, η ενσάρκωση σ' αυτόν των μέ-

* Θαλάσσιο πέρασμα που ενώνει τον Ατλαντικό με τον Ειρηνικό, στο βόρειο άκρο του Καναδά. Η διαδρομή αυτή είναι μόνιμα καλυμμένη από πάγο. Μόνο τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί μείωση των πάγων, που αν συνεχιστεί, το πέρασμα θα γίνει απολύτως πλωτό. (Σ.τ.Μ.)

γιστων αρετών που υπήρχαν στον αγγλικό πολιτισμό. Κι όμως, από τότε που απέπλευσαν για τον Αρκτικό Κύκλο, εννέα χρόνια πριν, δεν υπήρχε καμία είδηση γι' αυτόν και τους εκατόν είκοσι τέσσερις άνδρες του.

«Είναι άξιο απορίας, λοιπόν, που ετούτο το μυστήριο έχει αιχμαλωτίσει τη φαντασία του πολιτισμένου κόσμου;» ρώτησε η λαίδη Τζέιν, προσπαθώντας να μην αποσπά την προσοχή της ο ήχος που έκανε ο Ντίκενς πιπιλίζοντας τη γλώσσα του, προκειμένου να διατηρήσει την ιδιόρρυθμη αυτοσυγκέντρωσή του. «Γιατί πώς είναι δυνατόν τόσοι πολλοί και τόσο αξιόλογοι άνθρωποι να εξαφανιστούν από προσώπου γης χωρίς κανένα ίχνος;»

Καθισμένος εκεί, είχε ένα όραμα το οποίο έμελλε να τον αιχμαλωτίσει, μετατρέπόμενο ταυτόχρονα σε φυλακτό, μυστήριο, εξήγηση και μαγνητίτη: το παγωμένο πλοίο να παίρνει κάποια αφύσικη κλίση, σπρωγμένο προς τα πάνω και πλάγια από τον πάγο, πελώριοι λευκοί τοίχοι να ορθώνονται πίσω από τα κατάρτια που βυθίζονταν, η λάμψη του φεγγαρόφωτου στο ατέλειωτο χιόνι, ο περιύλυτος ήχος ανδρών που βόγκούσαν καθώς πέθαιναν ν' αντηχεί στην απέραντη, ανεμοδαρμένη λευκή έκταση. Με την παράξενη ενορατική του δύναμη, ο Ντίκενς είχε την αλλόκοτη αίσθηση πως αναγνώριζε τον εαυτό του στους επιπλέοντες όγκους πάγου, στο χιόνι που έπεφτε, λες και ήταν ο ίδιος ένας απέραντος παγωμένος κόσμος που περιμένει μία αδύνατη λύτρωση.

«Μεγαλοσύνη σαν του σερ Τζον δεν εμφανίζεται παρά μια φορά τον αιώνα», είπε, γυρεύοντας να αποσπάσει τη φαντασία του από το τρομερό όραμα. «Άνθρωποι σαν αυτόν δεν εξαφανίζονται ούτε από τη γη ούτε από την Ιστορία».

Η λαίδη Τζέιν Φράνκλιν είχε αμέτρητες γνωριμίες, δυσάρεστη αναπνοή και προκαλούσε δέος σε περισσότερους από έναν κοινωνικούς κύκλους. Δεν υπήρχε εξήγηση για τους θριάμβους της. Λεγόταν πως ήταν μια γυναίκα με σαγηνευτική γοητεία, αλλά κοιτάζοντάς την εκείνο το πρωί, ο Ντίκενς διέκρινε ελάχιστη απ' αυτή τη γοητεία. Αντί για τις μαύρες πλερέξες της χήρας, φορούσε ένα πράσινο και μαβί φόρεμα, στο μπροστινό μέρος του οποίου κρεμόταν ένα μενταγιόν που απεικόνιζε το προφίλ του σερ Τζον σε λευκή πορσελάνη εξαιρετικής ποιότητας – παράδοξη πινελιά, ένιωσε ο Ντίκενς. Λες και ο σερ Τζον είχε γίνει ήδη ένας άνθρωπος από πάγο.

«Μπα! Με όλο αυτό τον σημαιοστολισμό, ήταν περισσότερο σαν σταθμός μετάδοσης σημάτων παρά σαν λαίδη του βασιλείου», είπε αργότερα στον φίλο του Γουίλιαμ Κόλινς,* «που εκπέμπει στους λόρδους του Ναυαρχείου και στις κυρίες της Πατριωτικής Ένωσης ένα και μόνο σήμα: *Ο σύζυγός μου δεν είναι νεκρός! Είναι κακόγουστο ή ευσεβές*», πρόσθεσε, «να κηρύσσει κάποια τη συζυγική της αφοσίωση έτσι;»

Ωστόσο, κανείς δε φαινόταν απρόσβλητος από το μήνυμά της – πώς να το αρνηθεί αυτό; Μίλησε για την προσωπική της επικοινωνία με τους πιο τρανούς, όχι μόνο στην Αγγλία αλλά και σε όλο τον κόσμο. Όλοι τους, από τον Μοσχοβίτη τσάρο μέχρι τους εκατομμυριούχους των Αμερικανικών Σιδηρο-

* Γουίλιαμ Γουίλιαμ Κόλινς (1824-1889): Άγγλος συγγραφέας, φίλος και συνεργάτης του Ντίκενς. Το γνωστότερο μυθιστόρημά του είναι η *Φεγγαρόπετρα*, που θεωρείται το πρώτο αστυνομικό μυθιστόρημα. (Σ.τ.Μ.)

δρόμων, είχαν οργανώσει αποστολές διάσωσης και όλες οι αποστολές είχαν επιστρέψει άπρακτες.

Παρ' όλα αυτά, η λαίδη Τζέιν διατηρούσε τον ανυποχώρητο έρωτά της, την άρνησή της ν' αποδεχτεί ένα μυστήριο ως τραγωδία. Τίποτα δεν είχε ανυψώσει μια γυναίκα στα μάτια του αγγλικού κοινού από την άρνησή της να καταβυθιστεί στη θλίψη. Έστω κι αν ο άντρας της είχε φύγει πριν από εννέα χρόνια –με τρόφιμα για τρία χρόνια και σχεδόν ισόποση φανφάρα– το αγγλικό κοινό που πάντα ευχαριστιόταν, όπως ήξερε καλά ο Ντίκενς, με την πιθανότητα μιας σκανδαλώδους συγκυρίας, συμφωνούσε πως είχε δίκιο· το αγγλικό κοινό ήταν βέβαιο πως δεν υπήρχε κανένας *απολύτως* λόγος που να υποδηλώνει πως ο σερ Τζον –ένας σπουδαίος Άγγλος με την πιο ψυχωμένη ομάδα που συγκεντρώθηκε ποτέ για τέτοιο εγχείρημα– δε θα άντεχε εκεί όπου ακόμη και πρωτόγονοι μπορούσαν να επιβιώνουν.

«Και τώρα αυτό», συνέχισε η λαίδη Τζέιν –η φωνή της σκέτος πάγος αρκτικός– παίρνοντας από ένα τραπεζάκι μια διπλωμένη εφημερίδα και δίνοντάς τη στον Ντίκενς. «Είμαι σίγουρη πως το έχετε διαβάσει».

Δεν το είχε διαβάσει, αλλά φυσικά είχε ακούσει γι' αυτό. Ήταν τα *Εικονογραφημένα νέα του Λονδίνου* και ένα άρθρο έφερε πολυάριθμες υπογραμμίσεις με πράσινο μελάνι. Το υπέγραφε ο φημισμένος εξερευνητής της Αρκτικής, δρ Τζον Ρεί, και επρόκειτο για μια περιγραφή των εντυπωσιακών και μακάβριων ανακαλύψεων που είχε κάνει στα απώτατα πολιτικά βάθη. Η τρομερή είδηση κυκλοφόρησε γοργά στο Λονδίνο, κατέπληξε την Ευρώπη και άφησε άναυδη την Αυτοκρατορία.

Από τα στοιχεία που έδινε ο δρ Ρέι, προέκυπτε ένα τρομερό ενδεχόμενο, συνέχισε η λαίδη Τζέιν. Ιδίως η αδιάσειστη συλλογή υπολειμμάτων που έφερε πίσω –σπασμένα ρολόγια, πυξίδες, τηλεσκοπία, ένα χειρουργικό νυστέρι, ένα παράσημο τιμής, κάμποσα ασημένια πιρουνία και κουτάλια με το έμβλημα των Φράνκλιν, κι ένα μικρό ασημένιο πιάτο με σκαλισμένη τη φράση *σερ Τζον Φράνκλιν, Κ. Σ. Η.* – ενίσχυε το ενδεχόμενο της τραγικής απώλειας της εξερευνητικής αποστολής. Έπρεπε να το παραδεχτεί. Δεν το αρνιόταν, αλλά ώσπου να προκύψουν αδιάσειστες αποδείξεις, παρέμενε απλώς ένα ενδεχόμενο.

Σαν παλιός εκδότης και δημοσιογράφος, ο Ντίκενς δεν έβρισκε τη γραφή των εφημερίδων ιδιαίτερα ικανοποιητική. Διέτρεξε τις πρώτες παραγράφους. Αφηγούνταν λεπτομερώς πώς, ύστερα από πολλές περιπέτειες, ο δρ Ρέι συναντήθηκε με Εσκιμώους οι οποίοι είχαν στην κατοχή τους μια ποικιλία παλαιών αντικειμένων που ανήκαν ολοφάνερα στην αποστολή του Φράνκλιν· έπειτα από πολυάριθμες προσεκτικές συνεντεύξεις, ο Ρέι συναρμολόγησε μιαν ανατριχιαστική ιστορία. Τα μάτια του Ντίκενς σταμάτησαν σ' ένα απόσπασμα, το περιθώριο του οποίου διέτρεχε μια μακριά ασταθής πράσινη γραμμή. Ήταν το μόνο απόσπασμα που διάβασε κανονικά.

«Αυτό όμως», είπε η λαίδη Τζέιν τελικά, «δεν είναι ενδεχόμενο. Αυτό είναι αφόρητο».

Ήταν εκπληκτικό.

«Από τον ακρωτηριασμό των πτωμάτων και το περιοχόμενο των χυτρών», διάβασε για δεύτερη φορά ο Ντίκενς, θαυμάζοντας την εκπληκτική λεπτομέρεια των χυτρών, «είναι

προφανές ότι οι αξιολύπητοι συμπατριώτες μας οδηγήθηκαν στην τελευταία φοβερή εναλλακτική –τον κανιβαλισμό– ως μέσον παράτασης της ζωής».

«Ψέματα!» τόνισε η λαίδη Τζέιν. «Ανοησίες. Και η σκανδαλοθηρική διατύπωσή του είναι προσβολή στη μνήμη αυτών των σπουδαιότατων Άγγλων».

Ξαναδίνοντάς της την εφημερίδα, ο Ντίκενς μελέτησε προσεκτικά το πρόσωπό της.

«Αν ο σύζυγός μου έχει πεθάνει, δεν του μένει άλλος από μένα για να σώσει την τιμή του από τέτοιο διασυρμό. Αν είναι ζωντανός, τότε πώς είναι δυνατόν να ζητήσω είτε από τους εξέχοντες είτε από τους πολλούς περαιτέρω βοήθεια για να τον βρω, αν επικρατήσει η άποψη του δρσ Ρέι;»

Και τότε, για πρώτη φορά ο Ντίκενς κατάλαβε πως μοναδικός σκοπός της ήταν να ζητήσει τη βοήθειά του για να καταδικάσει τον δρσ Ρέι και την αφήγησή του. Η λαίδη Τζέιν ήθελε απ' αυτόν να βάλει ένα τέλος στις φρικτές φήμες πως ο σερ Τζον μπορεί να τράφηκε με τους συντρόφους του. Εδώ που τα λέμε, σκέφτηκε ο Ντίκενς καθώς συνέχισε ν' ακούει σοβαρά, θα έπρεπε να φάει κάτι για να συντηρήσει εκείνο τον τεράστιο όγκο του.

«Καταλαβαίνετε, κύριε Ντίκενς, το ζήτημα που εγείρεται;»

«Καταλαβαίνω πραγματικά, λαίδη Τζέιν».

Και καταλάβαινε. Ετούτη η διάσημη γυναίκα ήθελε τη βοήθειά του. Αυτός που γνώρισε τόση ντροπή ως γιος ενός ανθρώπου φυλακισμένου για χρέη· αυτός που κάποτε έβαζε ετικέτες σε βερνίκια παπουτσιών, ο δημοσιογράφος και άνθρωπος του ρίσκου στάθηκε τυχερός. Είχε γίνει κάτι, και για την ακρίβεια τα πάντα· κι εδώ, σε κάθε λέξη της λαίδης Τζέιν,

είχε την αναντίρρητη απόδειξη: μια διάσημη λαίδη του βασιλείου να θέλει απ' αυτόν ό,τι ακόμη και οι ισχυροί δε φάνοταν να έχουν. Αυτός, ο γιος του οφειλέτη, έμελλε να γίνει τώρα πιστωτής.

«Μπορεί τέτοια μαρτυρία να γίνει πιστευτή;» τον ρώτησε.

«Μπορεί το υποκριτικό κάθαρμα να θεωρηθεί ποτέ ειλικρινής μάρτυρας;»

«Πράγματι», είπε η λαίδη Τζέιν στιγμιαία αφηνιδιασμένη. «Ακριβώς αυτό». Σταμάτησε, χαμένη σε κάποια μακρινή, ασαφή σκέψη και ύστερα μίλησε σαν να απήγγελλε κάτι που είχε μάθει εδώ και πολύ καιρό με κοπιαστική επανάληψη. «Τα καθάρματα, ξέρουμε, καταφέρνουν να υποκρίνονται καλά», πρόσθεσε αργά, «αλλά δε φανταζόμαστε ότι τέτοιου είδους υποκρισία μπορεί να περάσει για ανθρωπιά ή πολιτισμός. Διεκδικούν πάντα ό,τι είναι βέβαιο πως μπορούν να κερδίσουν. Ωστόσο, είναι ικανοί να το εγκαταλείψουν με τη μεγαλύτερη προσυχιά, προκειμένου να κερδίσουν κάτι άλλο».

Η λαίδη Τζέιν υπέκυπτε σε κάποια αναπάντεχα έντονη συναισθηματική φόρτιση που για μια στιγμή την έκανε να τραυλίζει. Παρερμηνεύοντας το συμβάν σαν θλίψη για τον άντρα της, ο Ντίκενς συγκινήθηκε, θεωρώντας αυτό το συναίσθημα καταφανώς γνησιότερο απ' όσα είχε δείξει η λαίδη μέχρι εκείνη τη στιγμή. Είχε διαπιστώσει κάτι υπερφυσικό, ακόμη και γελοίο στη θριαμβευτική της περιγραφή του συζύγου της. Ένα μέρος του απεχθανόταν τέτοιου είδους ανοησίες. Ωστόσο, ένα άλλο μέρος του ήθελε να συνεισφέρει σ' αυτές, να στηρίξει τα σημεία όπου ήταν διάτρητες, να ενισχύσει και να σπιλβώσει ετούτη την εξωπραγματική ιστορία αγγλικής μεγαλοσύνης και αγγλικής καλοσύνης.

«Εγώ έκανα ό,τι...» άρχισε, ωστόσο για μια στιγμή σκέφτηκε κάποιον, κάτι την τραβούσε από τη φούστα. Στράφηκε στο κάθισμά της, προσμένοντας να δει ένα κοριτσάκι με κόκκινο φόρεμα, αλλά δεν υπήρχε κανείς. Κάποιος φίλος τής είχε γράψει πριν από μερικά χρόνια από τη Γη του Βαν Ντίμεν, λέγοντάς της τι απέγινε η Ματίνα.

Η λαίδη Τζέιν λαχταρούσε να σηκωθεί όρθια, να τραπεί σε φυγή· λαχταρούσε κάποιος να την πλύνει και να την ηρεμήσει, να την παρηγορήσει. Λαχταρούσε να την αγκαλιάσουν. Λαχταρούσε να νιώσει να της τραβούν το φόρεμα. Έβλεπε κόκκινα ρούχα, ελεύθερους παπαγάλους, οπόσουμ, φίδια... Όταν ήταν νέα, ήθελε να τη θεωρούν γλυκιά. Δεν ήταν γλυκιά. Είχε ξεπέσει τόσο πολύ. Θυμήθηκε εκείνα τα βελούδινα σκούρα μάτια· το θέαμα εκείνων των γυμνών ποδιών, που κάποτε τη θύμωνε και τώρα τη συγκινούσε τόσο πολύ.

«Η μοίρα τους», κατέληγε ο επιστολογράφος, «μπορεί μόνο να ανασταλεί από την καλοσύνη, αλλά ουδέποτε να μετατραπεί».

Είμαι τόσο μόνη, σκέφτηκε. Εκείνα τα γυμνά μαύρα πόδια.

Είχε κάψει το γράμμα και ύστερα είχε κάνει κάτι που δεν τη χαρακτήριζε. Είχε κλάψει.

Σήκωσε το βλέμμα. Οι σκέψεις της επανέφεραν στην τάξη την αστόχαστη καρδιά της, που της είχε προκαλέσει κάποτε, χρόνια πριν, τόσα βάσανα.

Αν και φοβόταν πως ο σπουδαίος μυθιστοριογράφος θα την έβρισκε ίσως γερασμένη και αηδιαστική, ήθελε τα λόγια της να εναρμονίζονται με την κοινή λογική.

«Έχω εμπειρία από τέτοιους ανθρώπους», είπε τελικά και η φωνή της σκλήρυνε αλλόκοτα. «Όχι τους Εσκιμώους αλλά

παρόμοιους πρωτόγονους. Τους ιθαγενείς της Γης του Βαν Ντίμεν...»

«Κανίβαλοι;» τη διέκοψε ο Ντίκενς.

Η λαίδη Τζέιν θυμήθηκε την τελευταία της εικόνα από το ταλαιπωρημένο παιδί, μόνο του στη λασπωμένη εξαθλίωση εκείνης της αυλής. Ένωσε κυριευμένη από πόνο, σαν σε μια δίκαιη ανταπόδοση που μόνο αμυδρά κατανοούσε, σαν σε μια εκδίκηση που μπορεί να την αφάνιζε εντελώς, όπως είχε αφάνισει ο πάγος τον άντρα της. Πίεσε τον εαυτό της για άλλη μια φορά να χαμογελάσει.

«Ο σύζυγός σας!» είπε ο Ντίκενς. «Δε βρίσκω λόγια να σας εκφράσω τη συμπόνια μου για την τρομερή σας...»

«Όχι», τον διέκοψε εκείνη. «Όχι πως...» Κοντοστάθηκε. Νόμιζε πως μύρισε υγρό ασβεστόλιθο. «Είναι δύσκολο», συνέχισε – αλλά τι έλεγε; Παρ' όλα αυτά συνέχισε, προσπαθώντας να διαμορφώσει πίστη και βεβαιότητα από λέξεις που ένιωθε επαρκείς. «Είναι αδύνατον να εκτιμήσεις τον χαρακτήρα οποιασδήποτε φυλής αγρίων από τον τρόπο που σέβονται τον λευκό όταν αυτός είναι ισχυρός».

«Τολμώ να πω», πρόσθεσε ο Ντίκενς χαμογελώντας, «πως δεν έχω την παραμικρή πίστη στον ευγενή άγριο».

«Φυσικά, τέτοιου είδους πράγματα δεν είναι άγνωστα, ακόμη και στους λευκούς. Στο κάτω κάτω, στη Γη του Βαν Ντίμεν υπήρξαν περιπτώσεις δραπέτων καταδίκων που κατέφυγαν αποτροπιαστικά στον κανιβαλισμό. Ήταν όμως άνθρωποι στερούμενοι θρησκείας, εκατό φορές χειρότεροι από τους πιο βάρβαρους παγανιστές, επειδή είχαν διωχθεί από τον πολιτισμό. Βλέπετε, κύριε Ντίκενς, η απόσταση μεταξύ αγριότητας και πολιτισμού είναι...»

Όμως είχε πει τέτοια πράγματα στο παρελθόν; Κάτι έμοιαζε λάθος – με τη συλλογιστική ή τη μνήμη της ή με το πώς συμπεριφερόταν κάποτε. Ακριβώς τη στιγμή που ένιωσε αδύναμη και χαμένη με τρόπο που δεν τη χαρακτήριζε, τη διέσωσε ο Ντίκενς.

«Η απόσταση, κυρία, είναι η έκταση που χωρίζει την επιθυμία από τη λογική». Δεν ήθελε να της πει πως ολόκληρη η ζωή του ήταν ένα κλασικό παράδειγμα προς αποφυγή ελέγχου των παθών· πως ήταν αυτό που τον είχε ωθήσει στην αποδοχή εκείνης της συνάντησης.

«Δε συμφωνώ εντελώς με όσους ισχυρίζονται πως είναι ζήτημα της επιστήμης», είπε η λαίδη Τζέιν. «Μάλλον είναι υπόθεση πνευματικής υπόστασης».

Σηκώθηκε και πήγε σε μια βιτρίνα, από την οποία πήρε ένα ξύλινο κουτί. Ακουμπώντας το στο στρογγυλό τραπεζάκι από μαόνι με τα σκαλιστά πόδια, ανάμεσα στην ίδια και στον Ντίκενς, σήκωσε το καπάκι. Μέσα, προστατευμένα από κόκκινη τσόχα, βρίσκονταν λίγα διπλωμένα γράμματα κι ένα κτριτισμένο κρανίο.

«Είναι ένας βασιλιάς των αγρίων της Γης του Βαν Ντίμεν, κύριε Ντίκενς. Το έχω δείξει σε κάμποσους καθηγητές και ανθρώπους με επιστημονικές γνώσεις στη φρενολογία. Για να τους δοκιμάσω, δεν τους είπα σε ποιον ανήκε. Μερικοί βρήκαν στο σχήμα του κρανίου αδιάσειστες ενδείξεις εκφυλισμού και άλλοι αριστοκρατικότητας. Φαίνεται πως είναι και τα δύο».

«Ο κατάδικος, ο Εσκιμώος, ο πρωτόγονος: όλοι είναι σκλάβοι όχι του οστού που περιβάλλει τον εγκέφαλό τους», είπε ο Ντίκενς απλώνοντας το χέρι του και κλείνοντας το κα-

πάκι, «αλλά των παθών τους». Έκανε μια πλατιά χειρονομία, σαν να ερμήνευε κάποιον ρόλο. «Το πολιτισμένο και χριστιανικό πνεύμα ενός ανθρώπου σαν τον σερ Τζον τον λυτρώνει από τέτοια πάθη».

«Ακριβώς», συμφώνησε η λαίδη Τζέιν.

«Όσο για τον γαλαζοαίματο άγριο, προσωπικά τον θεωρώ τεράστιο μπελά και δε με νοιάζει τι με θεωρεί εκείνος. Το ίδιο μου κάνει αν βράζει τον αδελφό του στη χύτρα ή αν ντύνεται σαν φώκια. Μπορεί να ενδίδει σε όποιο πάθος επιθυμεί, αλλά γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο είναι άγριος – ένα διψασμένο για αίμα άγριο ζώο, του οποίου η κύρια ψυχαγωγία προέρχεται από ιστορίες στην καλύτερη περίπτωση γελοίες και στη χειρότερη ψέματα».

«Ψέματα, λέτε, κύριε Ντίκενς;»

«Μάλιστα, λαίδη Τζέιν. Τρομερά, οικτρά, αηδιαστικά, ενστικτώδη ψέματα. Εδώ έχουμε μια φυλή κλεφτών, δολοφόνων κανιβάλων που ισχυρίζονται ότι οι εκλεκτότεροι της Αγγλίας μεταμορφώθηκαν σε κλέφτες, δολοφόνους κανιβάλους – τι εντυπωσιακή σύμπτωση!»

«Είχαν αποδείξεις, κύριε Ντίκενς», είπε η λαίδη Τζέιν.

«Δολοφονικοί κλέφτες εμφανίζουν καταδικαστικές αποδείξεις δολοφονίας και κλοπής – και τι κάνουμε εμείς;» συνέχισε ο Ντίκενς πιάνοντας τα *Εικονογραφημένα νέα του Λονδίνου*. Ανέμισε την εφημερίδα στον αέρα όπως θα ανέμιζε ένας βουλευτής κάποιο ελλιπές νομοσχέδιο, με το θριαμβευτικό του χαμόγελο τέλεια μελετημένο. «Κοινολογούμε την ιστορία τους περί αθωότητας, αυτό κάνουμε!»

Αργότερα, όταν την πλησίασε για να την αποχαιρετήσει φιλώντας το χέρι της με τις καφετιές κηλίδες, η λαίδη Τζέιν

τον ρώτησε αν ήταν στην εξουσία του ν' αμφισβητήσει μια τέτοια ιστορία.

«Το μόνο που ξέρω είναι πως εγώ είμαι στη δική σας», απάντησε ο Ντίκενς ζωηρά.

Ωστόσο, καθώς η πόρτα του σπιτιού της λαίδης Τζέιν έκλεισε πίσω του και αντίκρισε την πρωινή σκοτεινιά, χοντρές νιφάδες καπνιάς στροβιλίστηκαν γύρω του σαν μαύρο χιόνι και τίποτα δε φαινόταν «ζωηρό». Έφυγε από την Πολ Μολ με μία αγοραία άμαξα, διασχίζοντας ένα παχύρρευστο ποτάμι λάσπης γεμάτης περιπτώματα, τόσο πυκνής και βαθιάς, που τα σκυλιά και τα άλογα έμοιαζαν σχηματισμένα απ' αυτήν. Οι άνθρωποι μπαινόβγαιναν στη βρομερή ομίχλη σαν τέρατα σε βάλτο, σαν στοιχειά, με ρυπαρά κουρέλια τυλιγμένα γύρω στα πρόσωπά τους για να κρατήσουν έξω το μίασμα της χολέρας, που μόνο τον προηγούμενο μήνα είχε πάρει εξακόσιες ψυχές. Το Λονδίνο έμοιαζε φτιαγμένο από δυσωδία και μαυρίλα: μαυρίλα στην ατμόσφαιρα και μαυρίλα στα μάτια του, μαυρίλα στην ίδια του την ψυχή που εκλιπαρούσε να γίνει για άλλη μια φορά λευκή, καθώς πήγαινε στο σπίτι του, στην οικογένειά του.

Η οικογένεια, φυσικά, ήταν ήδη τα πάντα μέχρι εκείνο το πρωί του 1854 –οικογένειες όμοιες και ανόμοιες, οικογένειες ευτυχισμένες και δυστυχισμένες– γιατί πάνω από τάξεις και προάστια και κομητείες, η οικογένεια είχε καταφτάσει σαν την ατμομηχανή, αναπάντεχα αλλά αναντίρροπα.* Όλοι έπρε-

* Εδώ η ατμομηχανή ως σύμβολο των κοινωνικών αλλαγών που επέφερε η Βιομηχανική Επανάσταση. (Σ.τ.Μ.)

πε να έχουν οικογένεια και όλοι έπρεπε να τιμούν την οικογένεια, είτε ήταν η νεαρή βασίλισσα και ο βασιλικός της σύζυγος είτε ο φτωχότερος εργάτης. Όπως σε κάθε ραγδαία άνοδο, υπήρχαν ευκαιρίες προς εκμετάλλευση στην οικογένεια: και ακριβώς όπως υπήρχαν κερδοσκόποι των σιδηροδρόμων, υπήρχαν και κερδοσκόποι της οικογένειας. Ελάχιστοι είχαν «τζογάρει» με τόση τόλμη και είχαν αποκομίσει τόσο πλουσιοπάροχα κέρδη όσο η λαίδη Τζέιν, η υποδειγματική, αφοσιωμένη σύζυγος. Ωστόσο, άλλο ήταν να δηλώνεις πως τιμάς την οικογένεια και άλλο να την τιμάς στην πράξη, είχε ανακαλύψει ο Ντίκενς.

Επειδή έβρεχε υπερβολικά πολύ και ο ίδιος ήταν μελαγχολικός υπερβολικά συχνά, επειδή ένιωθε κάτι πολύ κοντά στην αποτυχία να τον καταδιώκει ύπουλα σαν σκιά, επειδή ήθελε φως και είχε ανάγκη να ξέρει πως συνέχιζε να προχωρά σε όλα τα πράγματα, επειδή ένιωθε να κρύνει και το κρύο δυνάμωνε, το ίδιο βράδυ πρότεινε στη γυναίκα του, Κάθριν, να πάνε τον επόμενο μήνα στην Ιταλία. Εκείνη όμως δεν ήθελε: τα παιδιά είχαν υποχρεώσεις διαφόρων ειδών και εξάλλου η κατάστασή της, ύστερα από δέκα γέννες, δεν έκανε το ταξίδι ευπρόσδεκτη προοπτική.

Τότε, ύστερα από ένα αθώο –κατά τη δική του αίσθηση– σχόλιό του για το βάρος της, το οποίο, όπως είπε, ήταν «απλή αλήθεια», η Κάθριν σηκώθηκε απότομα και βγήκε από το δωμάτιο πηγαίνοντας στο κρεβάτι της, όπως δήλωσε η κόρη τους, Κάτι, η οποία όρμησε μέσα αμέσως μετά, θυμωμένη με τον πατέρα της και τη μητέρα της και όλο εκείνο το άθλιο, καταραμένο σπίτι όπου ήταν καταδικασμένοι να κατοικούν ο ένας πάνω στον άλλο: παιδιά, υπηρέτες, σκυλιά και πουλιά.

Το κρεβάτι της! σκέφτηκε ο Ντίκενς παίρνοντας το βλέμμα του από την Κάτι. Στο κρεβάτι της θα πήγαινε ύστερα από κάθε διαφωνία για να γίνει ένας βαρύς σωρός πουπουλένιου παπλώματος, με μάτια που έτρεχαν ασταμάτητα και πιηχτά αναφιλητά. Την τελευταία φορά, εκείνος διαμαρτυρήθηκε, επιχειρηματολόγησε, ζήτησε συγγνώμη και όταν βρήκε το κουράγιο, την άγγιξε στο μέτωπο, στα μάγουλα, στα χείλη – αλλά αυτή τραβήχτηκε απότομα σαν να τη δάγκωσε λυσσασμένο σκυλί. Εκείνη τη φορά δεν έκανε τίποτα. Ζυγίζοντας τις επιλογές του, αντιλήφθηκε πως δεν είχε καμία, πως με κάποιον τρόπο κάτι ήταν τόσο διαλυμένο, ώστε κανένας λόγος ή ενέργεια δεν επρόκειτο να το διορθώσει.

Η κατάσταση, καταλάβαινε, ήταν οδυνηρά αισθητή σε όλους στο σπίτι, ένα σπίτι που έμοιαζε να αναπαράγει μόνο καβγάδες – μεταξύ γιου και κόρης, μεταξύ μεγαλύτερου και μικρότερου, μεταξύ γκουβερνάντας και υπηρετών. Ολόκληρο το σπίτι ήταν στοιχειωμένο από ένα κακό πνεύμα. Ακόμη και τα έπιπλα έμοιαζαν να είναι χολωμένα με τους τοίχους. Δε φαινόταν να υπάρχει τέλος στη μιζέρια και τα πάντα επαναλαμβάνονταν ανυπόφορα. Ωστόσο, εκείνη τη νύχτα, αντί να μαλώσει με τη γυναίκα του, συνειδητοποίησε με ντροπή πως του έλειπε ακόμη και το πάθος για να συνεχίσει τη λογομαχία.

Αντί να πάει να τη δει, φόρεσε το παλτό του. Πολλά χρόνια πριν, είχε δραπετεύσει από τον εαυτό του στην Κάθριν, αλλά τώρα δραπέτευε από την Κάθριν στον εαυτό του. Τότε τη χρειαζόταν και έσκαψε μέσα της ένα λαγούμι για να προστατέψει τον εαυτό του απ' όσα τριγύριζαν στο κεφάλι του, απ' όσα κρατούσε τώρα σε απόσταση ασφαλείας με την ακατάπαυστη εξωτερική δραστηριότητά του. Λεγόταν πως διά-

λεξε να παντρευτεί από υπολογισμό· αλλά κανένας κυνικός δεν είναι ποτέ πραγματικά κυνικός· και την είχε αγαπήσει. Όμως η ίδια η παρουσία της τώρα του προκαλούσε ανείπωτη οδύνη. Τώρα καλύτερα να πήγαινε και να γύριζε με τα πόδια στο Λαντς Εντ, παρά να έμενε τη νύχτα στο κρεβάτι με τη γυναίκα του.

Δεν μπορούσε ν' αντέξει τη μιζέρια της ούτε την κατάπτωσή της. Δεν μπορούσε να συγχωρήσει το αποτράβηγμά της από τα ιερά καθήκοντα της συζύγου και μητέρας σ' ένα λήθαργο που φαινόταν να χειροτερεύει με κάθε νέα γέννα –σίγουρα αιτία ευφροσύνης και όχι μελαγχολίας;– αποκτώντας όλο και περισσότερο βάρος, χάνοντας όλο και περισσότερη ζωντάνια κάθε μέρα που περνούσε. Γιατί κατέφευγε στα «χοντρά σκάγια» της οικογενειακής ζωής –στον καυστικό ψίθυρο, στο αναγκαστικό αγκάλιασμα, στο ξαφνικό, τρομερό, σκόπιμα περιφρονητικό βλέμμα– και γιατί αυτός αντιδρούσε με μικροψυχία, με οργή, με απουσία;

Όσο χειροτέρευνε το πράγμα, όσο λιγότερο καταλάβαινε αυτός και όσο περισσότερο αποτραβιόταν και υποχωρούσε έπειτα εκείνη, τόσο μεγάλωνε η πεποίθησή του πως όλο το φταιξιμο ήταν δικό της. Μπορούσαν να υπάρχουν δύο ψυχές που ταίριαζαν λιγότερο να ζουν μαζί;

Οι σκέψεις του πήραν νέο σχήμα σαν το *Έρεβος* και τον *Τρόμο*, γερμένων από τον πάγο, με τα κατάρτια τους να ρίχνουν διαγώνιες σκιές στα παγωμένα βάθη, τον άνεμο να ξεσηκώνει θρήνο στα διακοσμημένα με παγοκρυστάλλους άρμενά τους. Ένωθε θαμμένος στον πάγο, στο κρύο, στον άνεμο που μοιρολογούσε και παράλληλα πως ήταν ο ίδιος εκείνος ο πάγος, εκείνο το κρύο, εκείνος ο άνεμος· επί είκοσι χρόνια δεν

ήταν ο γάμος του ένα Βορειοδυτικό Πέρασμα, μυθικό, αδιάγνωστο, ανεξερεύνητο, ένας παγωμένος διάυλος προς την αγάπη, πάντα μπροστά του και παρ' όλα αυτά πάντα κλειστός;

Κι έτσι αποφάσισε να βγει έξω και –όπως έκανε τόσο συχνά πια– να περάσει τη νύχτα περπατώντας. Το περπάτημα ήταν η βαλβίδα πίεσής του κι αυτός η ατμομηχανή: έτοιμη να εκραγεί αν της την αφαιρούσες. Παρατηρώντας, κάνοντας σκέψεις, φτιάχνοντας πρόχειρα σκηές, προβάροντας μονολόγους και διαλόγους και επινοώντας πλοκές, περπατούσε χιλιόμετρα και χιλιόμετρα, όλο και πιο βαθιά στον μυστηριώδη λαβύρινθο της σπουδαιότερης πόλης του κόσμου. Καθώς κρότοι, χαμόσπιτα, φωνές και μπόχα γέμιζαν το είναι του, αυτός συνέχιζε να περπατά, με τη βρομερή σκαρταδούρα της κάθε μέρας να αναδύεται μέσα στο αλχημιστικό εργαστήριο των σκέψεών του και να μετασηματίζεται στο καθαρό χρυσάφι της φαντασίας του.

Κάποτε του άρεσε να παρακολουθεί, να μιμείται και ν' αναθυμάται, ενώνοντάς τα όλα σ' ένα κράμα εξίσου απολαυστικό και συγκεχυμένο με τους δρόμους στους οποίους περιπλανιόταν, ξέροντας πως τίποτα δεν ήταν σύμπτωση και πως όλα συνέβαιναν για κάποιο λόγο. Όμως τώρα υπήρχε μία ατμόσφαιρα ανίας γύρω απ' όλα τα πράγματα.

Υπήρχαν τα «στρειδάκια» –όπως ονόμαζε ο Γουίλκι Κόλινς τις κυρίες της νύχτας– πρόθυμα ν' ανοίξουν όταν έκανε εκδρομούλα με τους φίλους του στα θέατρα και στους δρόμους· και μολονότι αυτό και όσα είχε θα έπρεπε να είναι αρκετά κατά έναν τρόπο, για κάποιο λόγο τον οποίο αδυνατούσε να ονομάσει, δεν ήταν πια. Όσο κι αν προσπαθούσε να καταπνίξει τις επικίνδυνες, απείθαρχες σκέψεις, ήθελε

κάτι περισσότερο – αλλά τι ήταν αυτό δεν ήταν σε θέση να πει.

Ένωθε να πέφτει η αυλαία σε κάποιον άλλο κόσμο, που είχε επισκεφθεί για λίγα σύντομα χρόνια στη νιότη του: έναν κόσμο καρναβαλιού, με τους πιο αστραφτερούς τροχούς και μια τέντα τσίρκου όπου του επιτράπη η είσοδος για λίγο και για ακόμη λιγότερο να είναι ο παρουσιαστής του θεάματος, πριν πεταχτεί για άλλη μια φορά έξω, στο μαύρο βερνίκι της νύχτας. Ήταν πανικόβλητος, φοβισμένος καθώς τρεμόσβηνε κάποιο φως που δεν μπορούσε να το περιγράψει, αλλά που φώτιζε κάποτε τον κόσμο του.

Κάποια στιγμή, το ήξερε, θα επέστρεφε στο σπίτι και στο ροχαλητό της Κάθριν. Θα έπεφτε σ' έναν παράξενο ύπνο με τον ίδιο ρυθμό που είχε το βάδισμά του: μισοξυπνητός, μισοκοιμισμένος, κυριευμένος από τα πιο παράξενα όνειρα. Ήταν το λάβδανο που έπαιρνε συχνότερα τη νύχτα για να διευκολύνει τον ύπνο του; Ή ήταν απλώς αυτό που είχε γίνει η ζωή; Αργά αργά θα ένιωθε καλύτερα, καθώς του μιλούσαν οι χαρακτήρες του, καθώς κατέληγε να καταλάβει τι άλλο από αέρας ήταν αυτό που ήθελαν όλοι ν' ανασάνουν.

Ύστερα από λίγες ώρες ύπνου, θα ξυπνούσε πριν από την αυγή με τον ήχο των κάρων που κατευθύνονταν στην αγορά φορτωμένα με προϊόντα και ο θόρυβος του δρόμου κάτω από την κρεβατοκάμαρά του θα τον καθησύχαζε. Σαν από θαύμα, η ζωή δεν είχε σταματήσει. Καθώς θα συνερχόταν αργά, θα ένιωθε πάλι ένα τεράστιο κύμα ανακούφισης που, ακόμη και στις λίγες ώρες που κοιμήθηκε, ο εκπληκτικός κόσμος είχε συνεχίσει να γυρίζει – και μαζί του κι αυτός.

«Δε φταίει αυτή...» άκουσε την Κάτι να λέει πίσω του, καθώς πήγαινε ν' ανοίξει την εξώπορτα.

Ξαφνιασμένος από την ονειροπόλησή του, γύρισε και την κοίταξε.

Ήταν δεκαπέντε χρονών, μια μελαχρινή καλλονή και, όπως ο ίδιος, δυναμική και έξυπνη. Αγαπούσε όλα του τα παιδιά, αλλά μόνο με την Κάτι μπορούσε να συνεννοηθεί. Του μιλούσε μ' έναν τρόπο που κανένας άλλος δεν τολμούσε.

«...που πέθανε η Ντόρα. Ήταν μωρό. Η μαμά έκανε ό,τι μπορούσε».

«Ασφαλώς», είπε εκείνος όσο πιο μειλίχια μπορούσε. «Ασφαλώς δε φταίει η μητέρα σου».

«Κύριε, η άσβεστη φλόγα της μεγαλοφυΐας καίει στο στήθος του», έλεγε ο Γουίλκι Κόλινς στον Τζον Φόρστερ, στο σαλόνι του ξενοδοχείου Γκάρικ, όταν έφτασε, αθέατος από τους δύο άνδρες, ο Ντίκενς. Συζητούσαν ένα σκάνδαλο όπου εμπλέκονταν ένας πασίγνωστος ζωγράφος και δύο γυναίκες.

Ο Γουίλκι Κόλινς είχε πολύ μεγάλο κεφάλι που παρέπαιε πάνω σ' ένα ιδιαίτερα μικρό σώμα και η παραδοξότητα της εμφάνισής του τονίζόταν από έναν εξογκωμένο αριστερό κρόταφο κι ένα συμπίεσμένο δεξιό κρόταφο, έτσι που αν τον έβλεπες από τη μια πλευρά, έμοιαζε μάλλον διαφορετικός άνθρωπος απ' όταν τον έβλεπες από την άλλη. Έξω από τη γυάλα του ανατόμου, ήταν ένα από τα πιο παράξενα πράγματα που είχε δει ποτέ ο Φόρστερ. Στον Φόρστερ δεν άρεσε ο τρόπος που ο Ντίκενς έδειχνε πρόσφατα να συμπαθεί αυτό τον αλλόκοτο νεαρό, που σφετεριζόταν –είχε την αίσθηση ο Φόρστερ– τη δική του θέση ως στενού φίλου του Ντίκενς.

«Της μεγαλοφυΐας...» συνέχισε ο Γουίλκι «...της αγγλικής...»

«Αφήστε τη μεγαλοφυΐα του, κύριε Κόλινς», τον διέκοψε ο Φόρστερ. Πρόφερε τη λέξη σαν να ήταν χρόνια ασθένεια. «Σ' αυτή τη χώρα δεν έχουμε μεγαλοφυΐα, εκτός κι αν συνοδεύεται από υπόληψη. Κι ακόμη, για να λέμε τα πράγματα με τ' όνομά τους, είμαστε πολύ ευτυχείς να την έχουμε, πολύ ευτυχείς πραγματικά».

«Καλέ μου Μαμούθ», είπε ο Ντίκενς, πλησιάζοντας από πίσω τους δύο άντρες, βάζοντας το ένα χέρι του στον φαρδύ ώμο του Φόρστερ, πριν καθίσει στον πράσινο μαροκέν καναπέ πλάι στον Γουίλκι. «Τι θαυμάσιο να βλέπω και τους δύο εκλεκτούς μου φίλους μαζί. Θα πιούμε ένα σέρι νέγκους;»*

Ωστόσο, ο Φόρστερ δεν ήθελε ούτε σέρι νέγκους ούτε άλλο ποτό και προβάλλοντας κάποια δικαιολογία, σηκώθηκε κι έφυγε. Ο Ντίκενς δε φάνηκε ενοχλημένος από την απότομη αναχώρηση του φίλου του· ήταν, όπως το έθεσε μετά, «μέρος του πατρογονικού παγετώνα του Μαμούθ». Στη συνέχεια, μίλησε στον Γουίλκι για τη συνάντησή του με τη λαίδη Τζέιν Φράνκλιν.

«Είμαι μάλλον ξεφτέρι στα ταξίδια και στον κανιβαλισμό», είπε τελειώνοντας την ιστορία του.

«Και στον πάγο;» ρώτησε ο Γουίλκι.

«Πολύ ξεφτέρι στον πάγο», αποκρίθηκε ο Ντίκενς σηκώνοντας το χέρι του για να κάνει νόημα σ' ένα σερβιτόρο. «Τον γαλάζιο σαν τζιν.** Μερικές φορές νιώθω πως είμαι ναυαγισμένος εγώ ο ίδιος εκεί».

Τα νεύρα του Γουίλκι Κόλινς ήταν ακόμη υγιή· έμελλε να

* Κοκτέιλ με κρασί πορτό, λεμόνι και ζάχαρη. (Σ.τ.Μ.)

** Μπλε τζιν, εννοείται. (Σ.τ.Μ.)

επινοήσει το αστυνομικό μυθιστόρημα, να τιμηθεί από την εποχή του ως ένας από τους μεγαλύτερους μυθιστοριογράφους και στη συνέχεια να ξεχαστεί, να εξασθενήσει η υγεία του, να παίρνει τόσο πολύ όπιο για να αποτρέπει τον πόνο, ώστε να καταλήξει να πιστεύει πως είχε έναν *άνλο σωσία*, το Φάντασμα Γουίλκι. Ο κόσμος για τον Γουίλκι ήταν μια υπόσχεση που κάποτε θα συντριβόταν σε παραισθήσεις, τα μάτια του έμελλε να μεταβληθούν σε αιμάτινες σακούλες και ο μεγάλος Ντίκενς ήταν φίλος και μέντορας. Έκανε διακοπές με τον Ντίκενς, έπαιζε με τον Ντίκενς, ακόμη και εργαζόταν για τον Ντίκενς στο περιοδικό του μυθιστοριογράφου, *Οικογενειακά αναγνώσματα*. * Έπρεπε ακόμη να τον διαμορφώσει η ζωή κι εκείνος συνέχιζε να πιστεύει πως διαμόρφωνε τη ζωή του ο ίδιος. Ήταν νέος, εύστροφος και πάντα σύμφωνος με οποιαδήποτε επιθυμία του Ντίκενς, ακόμη κι όταν αυτή η επιθυμία ήταν «στρειδάκια» – ο Γουίλκι γνώριζε κάποιες από τις καλύτερες αίθουσες και οίκους, όπου θα μπορούσαν να τα βρουν. Ωστόσο, δεν ήξερε πλέον με τι έπρεπε να συμφωνήσει.

«Όλο αυτό το φρικασέ των διάσημων κάτω από βουνά πάγου, των μεγάλων ανδρών που βρήκαν ευγενή θάνατο, βρίσκεις πως είναι ακριβώς το δικό σου είδος ιστορίας;»

«Και οι χύτρες», είπε ο Ντίκενς. «Μην ξεχνάς τις χύτρες».

«Μα μόλις πριν από μια βδομάδα είπες πως ετοιμαζόσουν να ξεκινήσεις ένα καινούργιο μυθιστόρημα και δεν επρόκει-

* Εβδομαδιαίο περιοδικό το οποίος εξέδιδε ο Ντίκενς στη διάρκεια της δεκαετίας του 1850. Στο περιοδικό αυτό δημοσιεύθηκαν σε συνέχειες έργα δικά του, αλλά και πολλών Άγγλων πεζογράφων, με τεράστια επιτυχία. (Σ.τ.Μ.)

το να επιβαρυνθείς με καμιά συγγραφική δουλειά που θα έμπαινε ανάμεσα σ' εσένα και σ' αυτό».

«Καλά», είπε ο Ντίκενς, «δεν ισχυρίστηκα ποτέ πως είμαι συνεπής. Εκτός τούτου, είμαι κουρασμένος, καλέ μου Γουίλκι. Ήμουν κατά τρία τέταρτα τρελός και κατά ένα σε παραλήρημα, ριγμένος στα *Δύσκολα χρόνια*».

«Ήταν καλή εποχή για τα *Οικογενειακά αναγνώσματα*», συνέχισε ο Γουίλκι.

«Με άφησε εντελώς αποκαμωμένο».

Ο Γουίλκι ήξερε πως το περιοδικό του Ντίκενς, στο οποίο πρωτοεμφανίζονταν τα μυθιστορήματά του σαν σειρές, ήταν παραπάνω από μια κύρια πηγή εισοδήματος για τον μυθιστοριογράφο. Είχε επίσης σημασία πως ήταν, όπως καθετί που άγγιζε ο Ντίκενς, όχι απλώς μια επιτυχία, αλλά μια όλο και μεγαλύτερη επιτυχία.

«Αυτή τη στιγμή βρίσκομαι πολύ μακριά από οποιοδήποτε μυθιστόρημα», πρόσθεσε ο Ντίκενς, «αλλά χρειάζομαι μια ιστορία που θα βοηθήσει να πουληθεί η χριστουγεννιάτικη έκδοση του περιοδικού μας». Και ύστερα, βλέποντας μια κυρωμένη σαν σκαθάρι φιγούρα στην απέναντι γωνία, ζώηρεψε. «Μπα, μη μου πεις! Είναι ο Ντάγκλας Τζέρολντ· αυτός θα μας δώσει κάτι».

Μόλις του έγνεψε να πάει κοντά τους, ο Τζέρολντ, με τα φωτεινά του μάτια πιο γαλανά από ποτέ κάτω από τα τεράστια φρύδια που κάθονταν πάνω από το μικρό, σουβλερό του πρόσωπο σαν άγρυπνοι σκόροι, χάρηκε που είδε τον Ντίκενς, αλλά αρνήθηκε να πει κάτι, λέγοντας πως ήταν κάπως αδιάθετος τους τελευταίους μήνες. Αντίθετα, τους είπε μια σύντομη και αστεία ιστορία σχετικά με το σέρι νέγκους και τον

αδελφό της Τζέιν Όστιν,* με τον οποίο είχε υπηρετήσει στο ναυτικό.

«Διάβασα κάτι της Όστιν κάποτε, νομίζω», είπε στοχαστικά ο Ντίκενς. «Ποιος θα διάβαζε παραπάνω σήμερα;»

«Ο Μακόλεϊ», απάντησε ο Τζέρολντ.

«Ακριβώς», παρατήρησε ο Ντίκενς. «Αντίθετα μ' εσένα, Ντάγκλας, αυτή δεν καταλαβαίνει πως ό,τι πάλλεται δυνατά και γρήγορα μέσα μας πρέπει να είναι παρόν σε κάθε πρόταση. Έτσι, από τότε που πέθανε, υφίσταται όλο και μεγαλύτερη αφάνεια αντί για αυξανόμενη δημοτικότητα – και γι' αυτό πρέπει πραγματικά να σε βάλω να γράφεις κάτι για τη χριστουγεννιάτικη έκδοσή μας».

«Αν μπορούσα, θα το έκανα, Κάρολε. Αλλά είμαι απασχολημένος μ' ένα καινούργιο θεατρικό έργο και δεν το βλέπω να έχω ξεμπερδέψει, για να κάνω κάτι για σένα ως την επόμενη άνοιξη».

Αφού έφυγε ο Τζέρολντ, ο Ντίκενς άρχισε να παίζει με τη φαρδιά του βέρα, γλιστρώντας την από το δάχτυλό του και στρίβοντάς τη γύρω από το νύχι του. Αν και δεν το είπε, κάτι στη συνάντησή του με τη λαίδη Τζέιν Φράνκλιν τον είχε συγκινήσει με αναπάντεχο και ακαθόριστο τρόπο. Δεν μπορούσε να τα παρατήσει. Γλίστρησε πάλι τη βέρα στη θέση της.

«Τι θα έλεγες, Γουίλι, αν έκανα ένα μικρό κομμάτι πάνω στην αναφορά του δρα Ρεί, αναπτύσσοντας επιχειρήματα κατά των πιθανοτήτων της;»

* Μία από τις πιο δημοφιλείς και πολυδιαβασμένες μυθιστοριογράφους της αγγλικής λογοτεχνίας (1775-1817). (Σ.τ.Μ.)

Στο σπίτι του, το Τάβιστον Χάουζ, ο Ντίκενς διάβασε πιο σχολαστικά τα *Εικονογραφημένα νέα του Λονδίνου*. Έξω, το λονδρέζικο πρωινό ήταν σκοτεινό σχεδόν σαν νύχτα· μέσα, ο συριγμός που έκαναν οι λυχνίες γκαζιού τον παρηγορούσε καθώς διάβαζε την περιγραφή του δρα Ρέι. Το ίδιο επίσης, κατέληξε με ανακούφιση, έκανε και το περιεχόμενο. Ο άνθρωπος δεν είχε κανένα ταλέντο στην αφήγηση.

Ο Ντίκενς άφησε την εφημερίδα, μετακίνησε το μπρούντζινο αγαλματίδιο με τους βατράχους που μονομαχούσαν στο κέντρο του γραφείου του και στρώθηκε στη δουλειά. Άνοιξε με μερικές έξυπνες, αποφασιστικές νύξεις και έκανε ένα στιγμιαίο ελιγμό για να εγκωμιάσει επιδέξια τον δρα Ρέι, εξαλείφοντας έτσι την πιθανότητα να ερμηνευθεί το άρθρο του ως προσωπική επίθεση.

Τότε, και μόνο τότε, με τον τρόπο των δικηγόρων τους οποίους κάλυπτε με ρεπορτάζ στα νιάτα του, ο Ντίκενς άρχισε να σπέρνει αμφιβολία πάνω σε κάθε επί μέρους στοιχείο της αφήγησης του δρα Ρέι – από την παντελώς αδύνατη ακρίβεια της μετάφρασης της αργκό των Εσκιμώων, μέχρι το πολύ πραγματικό ενδεχόμενο πολλαπλών, ακόμη και αντίθετων ερμηνειών που προκύπτουν από τις ασαφείς χειρονομίες των αγρίων. Αμφισβήτησε τη διεξαγωγή σφαγής και μαγειρέματος ενός συνανθρώπου. «*Θα αρκούσε η μικρή φλόγα του καμινέτου που πιθανόν να είχαν οι ταξιδιώτες μαζί τους για έναν τέτοιο σκοπό;*» έγραψε.

Νιώθοντας καλύτερα με το κομμάτι, με τον εαυτό του και τη ζωή, σταμάτησε, ξαναδιάβασε την τελευταία πρόταση και ύστερα υπογράμμισε τη φράση *πιθανόν να είχαν*. Η επιχειρηματολογία ήταν συμπαγής και ένιωθε πια τις λέξεις να ορ-

μούν στην πένα του, αφήνοντας ίχνη από μελάνι, γαλάζιο σαν πάγο, οδηγώντας τον ίδιο και τους αναγνώστες του σ' εκείνο τον παράξενο και τρομερό κόσμο.

Εστίασε στο αναπόδραστο ζήτημα του ακρωτηριασμού των πτωμάτων. *«Δεν υπήρχαν αρκούδες εκεί γύρω για να ακρωτηριάσουν τα πτώματα; Δεν υπήρχαν λύκοι, δεν υπήρχαν αλεπούδες;»* Δεν απάντησε ο ίδιος στο ρητορικό του ερώτημα – άσε τον αναγνώστη ν' απαντήσει, είπε μέσα του, σπεύδοντας χωρίς χρονοτριβή σ' ένα άλλο καίριο πλήγμα.

Αν λιμοκτονούσαν οι άνδρες, ρώτησε τώρα, δε θα είχαν πέσει θύματα του σκορβούτου; Και το σκορβούτο δεν εκμηδενίζει τελικά την επιθυμία για τροφή και –σε κάθε περίπτωση– δεν εκμηδενίζει τη δύναμη του οργανισμού; Έχοντας προετοιμάσει και παιδέψει τον αναγνώστη με μια σειρά παραπλανητικών κινήσεων και δελεαστικών πιθανοτήτων, ο Ντίκενς εμφάνισε ξαφνικά την παγίδα του και αποκάλυψε ποια πίστευε πως ήταν σχεδόν σίγουρα η αλήθεια πίσω από το μυστήριο.

«Εν κατακλείδι, κανένας άνθρωπος με στοιχειώδη λογική δεν μπορεί να αναλάβει την ευθύνη να βεβαιώσει πως αυτά τα θλιβερά απομεινάρια της ηρωικής ομάδας του Φράνκλιν δε δέχτηκαν επίθεση και δε σφαγιάστηκαν από τους ίδιους τους Εσκιμώους».

Κοντοστάθηκε, καθώς η προσοχή του διασπάστηκε στιγμιαία από μία αλλόκοτη σκέψη.

«Πιστεύουμε πως κάθε άγριος είναι στον πυρήνα της καρδιάς της φθονερός, ύπουλος και απάνθρωπος».

Διαβάζοντας το λάθος του, διέγραψε το της και έγραψε του από πάνω. Αυτές οι λέξεις όμως δε συνόψιζαν τη δική του

αφροσύνη πάρα πολλά χρόνια πριν; Ετούτη η αλλόκοτη σκέψη πήρε τη μορφή και το όνομα μιας γυναίκας και ο Ντίκενς μουρμούρισε δύο λέξεις: «Μαρία Μπίντνελ».

Πώς τον εκνεύρισε αυτό το όνομα! Πώς τον θύμωσε και τον φούρκισε και του θύμισε την πανάθλια καταγωγή του και τις μυριάδες ταπεινώσεις που είχε αποφασίσει να μην υποστεί ποτέ ξανά.

Προτού γίνει ο σπινθηροβόλος Κάρολος Ντίκενς, το αγαθοεργό και ενάρετο πνεύμα των γραμμάτων, υπήρξε ο παρορμητικός Κάρολος Ντίκενς, ο υπερβολικά φιλότιμος και συχνά ανόητος ανύπαντρος νεαρός.

Μαρία Μπίντνελ. Τότε είχε παρουσιαστεί στον τραπεζίτη πατέρα της σαν κατώτερος. Ποτέ δεν ξανάκανε το ίδιο λάθος. Η απάντησή του στην ιεραρχία ήταν η δική του μοναδικότητα. Είχε αρνηθεί ακόμη και προσκλήσεις από την ίδια τη βασιλίτσα. Τώρα εμφανιζόταν στην κοινωνία κατά το κέφι του, με τους δικούς του όρους.

Η Μαρία Μπίντνελ, ο πρώτος του έρωτας, η λαθεμένη παρόρμηση της κάποτε απείθαρχης καρδιάς του. Κι αυτές οι λέξεις, *απείθαρχη καρδιά*, επανέρχονταν στον νου του αδιάκοπα – μια προειδοποίηση, ένας φόβος, ο τρόμος του ποιος μπορεί να είναι πραγματικά. Τις έβλεπε σε όνειρα, χαραγμένες πάνω σε τοίχους άγνωστων σπιτιών, τις έβρισκε να εμφανίζονται απροσκάλεστες στο γράψιμό του.

Η Μαρία Μπίντνελ και η ποταπή οικογένειά της τον είχαν μεταχειριστεί σαν λίγο καλύτερο από ένα πτώμα, για να παίξουν μαζί του, για να τον φάνε, για να κάνουν το κέφι τους. Ωστόσο, κοιτάζοντας πίσω, συλλογιζόταν πως αυτή ήταν η δίκαιη τιμωρία του επειδή ενέδωσε στα πάθη του, αντί να τα

κρατήσει σταθερά υπό έλεγχο. Στο κάτω κάτω, αυτός ακριβώς ο έλεγχος δεν ήταν που ξεχώριζε τους Άγγλους από τους αγρίους;

«Απάντησέ μου, απείθαρχη καρδιά!» έφτασε στο σημείο να ρωτήσει σ' ένα μυθιστόρημα, αλλά δεν απάντησε ποτέ. Έτσι, αντίθετα, την έδεσε και την καθήλωσε, την έθαψε βαθιά, και μόνο αυτή η αυστηρή πειθάρχηση της καρδιάς του επέτρεψε την επιτυχία του, τον εμπόδισε να πέσει στην άβυσσο σαν τον χρωμένο πατέρα του, σαν τους ανεπρόκοπους αδελφούς του να γίνει, τελικά, ο άγιος που φοβόταν πως είναι.

Αποφασισμένοι να διώξει αυτές τις επάρατες σκέψεις από τον νου του, ο Ντίκενς επιχείρησε να ξαναγυρίσει στον δρο Ρεί και στους κανίβαλους, αλλά στάθηκε αδύνατον. Γιατί τώρα είχε μόνο μία σκέψη κι αυτή η σκέψη ένα όνομα. Και ύστερα από είκοσι πέντε χρόνια, η Μαρία Μπίντνελ –κυρία Γουίντερ πλέον: παντρεμένη με κάποιον ανεκτό εφιάλτη, υπέθεσε ο Ντίκενς– του είχε γράψει και είχαν συναντηθεί σε ένα δείπνο, σκηνοθετημένο βολικά και αξιοπρεπώς στο σπίτι ενός φίλου.

Έρωτας – και τι μ' αυτό;

Παρατήρησε τη μαραμμένη σάρκα της, τη λεπτή γραμμή των χειλιών της, τον χοντρό λαιμό της που χανόταν στις χαραιές του στήθους της, ξεφτισμένου σαν παλιό βερνίκι. Είχε φαρδύνει και κοντανάσαινε συνεχώς, λαχανιάζοντας σαν γερασμένο σπάνιελ. Ο Ντίκενς στράφηκε στους άλλους καλεσμένους και είτε χαμογελώντας διαφορούμενα:

«Η κυρία Γουίντερ είναι παιδική φίλη».

Κάποτε, είχε πάρει την ανιαρή κενότητα της Μαρίας Μπίντνελ για μυστήριο. Και τώρα αυτή, εκεί που κάποτε τον

καταφρονούσε, ήταν μια γεμάτη νάζι μεσόκοπη – με τα «ο Κάρολος αυτό» και «ο Κάρολος εκείνο» της. Τι αηδία! Πόσο αποκρουστικοί μπορεί να είναι οι άνθρωποι! Χοντρή, βαρετή και γεμάτη φλέμα, που το έκανε να κοχλάζει σαν λάβα, επιχειρώντας αποτυχημένα να γελάσει κοκέτικα. Τελικά, τον εξέπληξε και έχασε όποια στοργή έτρεφε κάποτε γι' αυτήν.

Λίγα χρόνια νωρίτερα, είχε φτάσει στο σημείο ακόμη και να τη βάλει στην ιστορία που ήταν τόσο βαθιά δική του, τον *Ντέιβιντ Κόπερφιλντ*, στον ρόλο εκείνης που παντρεύεται ο Ντέιβιντ: της Ντόρας Σπένλοου. Και όπως καθόταν στο γραφείο του εκείνο το σκοτεινό πρωί, επιχειρώντας να διασώσει τον σερ Τζον, ζωντάνεψε στον νου του άλλη μία ανυπόφορα οδυνηρή ανάμνηση. Ήταν τότε που έγραφε τον *Ντέιβιντ Κόπερφιλντ* –εξιδανικεύοντας τη ζωή του, βάζοντας τον ανεκπλήρωτο έρωτά του να βρίσκει ανταπόδοση, δείχνοντας τον κόσμο ακριβώς όπως τον ήθελε να είναι– που γεννήθηκε το ένατο παιδί του και το ονόμασε Ντόρα.

Τι παράξενο, τι απόκοσμο του φάνηκε, όταν λίγους μήνες αφού σκότωσε την Ντόρα στο *Ντέιβιντ Κόπερφιλντ*, θα πέθαινε η δική του Ντόρα. Είχε τη φορική αίσθηση πως ο κόσμος διαστρεφόταν στη φαντασία του, αλλά μόνο για να τον χλευάσει με τον πιο απάνθρωπο τρόπο.

Έξω από το γραφείο του, ο Ντίκενς άκουγε τα μικρότερα παιδιά του να τρέχουν πάνω-κάτω στον διάδρομο, ξεφωνίζοντας και χτυπώντας στους τοίχους. Πήγε κι έκλεισε τη δεύτερη πόρτα που είχε φτιάξει ακριβώς γι' αυτό τον σκοπό και ξαναγύρισε στο γραφείο του. Οι ήχοι της οικογένειάς του ήταν τώρα μακρινοί και πνιχτοί, αλλά είχε χάσει τον ειρμό της σκέψης του εντελώς.

Άφησε κάτω την πένα του, σηκώθηκε, πήγε σε μια βιβλιοθήκη και έψαξε για κάμποσα λεπτά, ενώ όλη αυτή την ώρα αναρωπιόταν γιατί είχε ποθήσει κάποτε τη Μαρία Μπίντνελ. Τώρα ευχαριστούσε τον Θεό για την προκατάληψη του πατέρα της απέναντι στους παρακατιανούς. Είχε μια σύζυγο, τις γυναίκες των βιβλίων του, τα «στρειδάκια» της νύχτας του. Ήταν αρκετά – έπρεπε να είναι.

Τα μάτια του περιπλανήθηκαν στα ράφια μέχρι που βρήκε τελικά το *Ταξίδι στην Πολική Θάλασσα* του σερ Τζον Φράνκλιν. Έπειτα από δύο ξεφυλλίσματα, βρήκε τις σελίδες που θυμόταν αόριστα: διαπίστωνε τώρα πως ταίριαζαν στον σκοπό του με ακόμη πιο θαυμάσιο τρόπο απ' όσο μπορούσε να ελπίζει.

Όποια κι αν ήταν η αλήθεια του βιβλίου, αποκάλυπτε τον Φράνκλιν ως απείρως καλύτερο συγγραφέα από τον κακομοίρη τον δρα Ρέι. Ο σερ Τζον Φράνκλιν, παραδέχτηκε ο Ντίκενς, ήταν σίγουρα μια τόσο γλαφυρή δημιουργία της προσωπικής πένας του σερ Τζον Φράνκλιν όσο ήταν ο Όλιβερ Τουίστ της δικής του.

Υπήρχαν κάμποσα αποσπάσματα στα οποία ο σερ Τζον έλεγε πως, αν και ολότελα διαλυμένοι από την πείνα στο ναδίρ της ξακουστής εξερευνητικής αποστολής του 1819, με έντεκα από τους είκοσι άντρες του νεκρούς, διατήρησαν απαρέγκλιτα ένα υψηλό επίπεδο ευπρέπειας. Ο σερ Τζον προτίμησε να φάει τις ίδιες του τις μπότες, παρά να επιτρέψει στον εαυτό του τη σκέψη του κανιβαλισμού. Ο Ντίκενς ένωσε να του φτιάχνει η διάθεση. Αυτός ήταν Άγγλος. Γενναία καρδιά, γιαχριστός μπότες, ευπρέπεια μεταμφιεσμένη σε δίαιτα.

Νιώθοντας πως είχε στη διάθεσή του πια όλα τα στοιχεία

που χρειαζόταν, άρχισε να αφηγείται την ιστορία: πώς, όταν η πρώτη αποστολή του Φράνκλιν λιμοκτονούσε, ο Ιροκέζος κυνηγός Μάικλ συνέλαβε «τη φοικιαστική ιδέα να συντηρηθούν με τα σώματα εκείνων που ξέμεναν πίσω», ίσως ακόμη και να σκοτώσουν ένα-δύο από τα μέλη της αποστολής γι' αυτό τον σκοπό και πώς τότε ο σερ Τζον με εκπληκτικό τρόπο πυροβόλησε τον δαίμονα στο κεφάλι – «*προς απέραντη αγαλλίαση*», έγραψε τώρα ο Ντίκενς, « *όλων των γενεών αναγνώστών*».

Η πένα του δούλευε για άλλη μια φορά ακολουθώντας τον ρυθμό της φαντασίας του, η ζωογόνος ροή της οποίας τόνωνε το ηθικό του. Αυτό έκανε! Αυτός ήταν! Ζούσε, έβρισκε και γνώριζε τον εαυτό του μόνο στην αφήγηση· και σ' αυτή τη συγγραφική ενέργεια ο Ντίκενς ένιωθε τον εαυτό του να γίνεται ένας από τους άνδρες της καταδικασμένης αποστολής του σερ Τζον, σ' εκείνο τον παράξενο παγωμένο κόσμο που φύλαγε γερά το αίνιγμά τους. Σκέφτηκε πως τέτοια μεγάλα πνεύματα θα υπέμεναν στωικά ως το τέλος, όπως θα υπέμενε κι αυτός τον γάμο του. Ο σερ Τζον δε θα έκανε το σφάλμα που ήταν καταδικασμένος να κάνει ο Ιροκέζος Μάικλ λόγω φυλής, εκείνο το σφάλμα πάθους που είχε κάνει κάποτε ο ίδιος ο Ντίκενς λόγω νεότητας. Δεν είχε ποθήσει να δαγκώσει τους μηρούς της Μαρίας Μπίντνελ με το ίδιο πάθος που είχαν θελήσει οι Εσκιμώοι να φάνε τα ευπρεπή καλάμια του σερ Τζον; Όμως το διακριτικό γνώρισμα της σοφίας και του πολιτισμού ήταν η ικανότητα να υπερνικά κανείς την επιθυμία, να την αρνείται και να την καταπνίγει. Διαφορετικά, δεν ήταν καλύτερος από τον Ιροκέζο Μάικλ ή από έναν Εσκιμώο.

Ο πυρήνας του ζητήματος ήταν προφανής. Τα λόγια ενός αγριού δεν ήταν δυνατόν να εκληφθούν ως αλήθεια, «*επειδή*

είναι ψεύτης». Επιπλέον, ήταν προφανές πως πτώματα κομματιασμένα και μαγειρεμένα σε μια περιοχή γεμάτη αγρίους με τατουάζ αποδεικνύουν ένα μόνο πράγμα.

«Τέτοιες τελετουργικές θυσίες στους βάρβαρους θεούς τους με τα πλατιά στόματα και τα γουρλωτά μάτια», έγραψε, νιώθοντας μάλλον να έχει πειστεί πια και ο ίδιος επί του θέματος, «έχει διαπιστωθεί πολλές φορές και είναι γνωστό πως κάνουν οι άγριοι».

Ο Ντίκενς βρισκόταν στο αποκορύφωμα πλέον, μπαίνοντας στην τελική ευθεία, με μουσική να πλημμυρίζει τ' αυτιά του. Το μίσος του για την ανικανότητά του, πριν από πολλά χρόνια, να εγερθεί πάνω από τα πάθη του, έγινε με κάποιον τρόπο το ίδιο πράγμα με την απογοήτευση που ένιωθε πως υπήρξαν γι' αυτόν οι γυναίκες σε όλη τη διάρκεια της ζωής του – η μητέρα του, η Μαρία Μπίντνελ, η γυναίκα του, τα «στρειδάκια»– και σκέφτηκε τον χωρίς γυναίκα σερ Τζον με στιγμιαίο φθόνο.

«Η ευγενής συμπεριφορά και το παράδειγμα τέτοιων ανθρώπων με τόσο σπουδαίο αρχηγό, υπό παρόμοιες συνθήκες», έγραψε τώρα, «ξεπερνά κατά πολύ τη βαρύτητα ολόκληρου του σύμπαντος, τη βαρύτητα της φλυαρίας μιας εντελούς δράκας απολίτιστων ανθρώπων, με οικογενειακή ζωή από αίμα και λίπος φάλαινας».

Ολοκλήρωσε μ' έναν επιμνημόσυνο ύμνο που χαμήλωνε σε ένταση σταδιακά, μια ήπια αγόρευση πάνω στο γιατί οι νεκροί δικαιούνται υπεράσπιση και στοργή – ο Θεός ήξερε, όταν θα ερχόταν η ώρα του, ότι θ' άξιζε και σ' αυτόν.

Θα έκαιγε τα γράμματά του σε μια υπαίθρια εορταστική πυρά· αυτό θα έπαιρνε το μεγαλύτερο μέρος της μέρας. Θα

δημιουργούσε έναν πραγματικό διπλό κόσμο, πιο παράξενο από κάθε του μυθιστόρημα, πιο περίπλοκο από κάθε πλοκή. Θα δέσμευε φίλους στα μυστικά του. Θα απαιτούσε να φυλαχτούν τα μυστικά πέραν του τάφου.

Και θα πλήρωνε το αντίτιμο, τεράστιο και καιρίο, της απόλυτης αποτυχίας του να πειθαρχήσει τη δική του μεγάλη, απείθαρχη καρδιά. Θα ήταν το τίμημα της ψυχής του.

Το 1841, ο σερ Τζον Φράνκλιν και η σύζυγός του, η λαίδη Τζέιν, μετακομίζουν στην απομακρυσμένη αποικία καταδίκων στη Γη του Βαν Ντίμεν, τη σημερινή Τασμανία. Εκεί, η λαίδη Τζέιν μαγεύεται από τον χορό και την προσωπικότητα της Ματίνας, μιας μικρούλας που προέρχεται από τους Αβορίγινες, την οποία υιοθετεί και καθιστά αντικείμενο ενός πολιτιστικού πειράματος που θα αποδείκνυε κατά πόσο η επιστήμη, ο χριστιανισμός και η λογική μπορούν να αντικαταστήσουν την «αγριότητα», το ένστικτο και την επιθυμία.

Είκοσι πέντε χρόνια αργότερα, ο σερ Τζον Φράνκλιν εξαφανίζεται μαζί με το πλήρωμά του και δύο καράβια στον Αρκτικό Κύκλο, σε αποστολή αναζήτησης του μυθικού Βορειοδυτικού Περάσματος. Η Αγγλία συγκλονίζεται από τις φρικτές φήμες περί κανιβαλισμού που αφήνονται να διαρρεύσουν, μα περισσότερο απ' όλους ο πιο δημοφιλής μυθιστοριογράφος της εποχής, Κάρολος Ντίκενς, ο οποίος αναλαμβάνει να τις αντικρούσει. Καθώς η ιστορία του Φράνκλιν δίνει νέα πνοή στη δική του βαλτωμένη ζωή χάρη σε ένα θεατρικό που ανεβάζει, μια νεαρή ηθοποιός έρχεται να ζεστάνει την παγωμένη καρδιά του Ντίκενς.

Από τα πιο συγκινητικά έργα του μεγάλου λογοτέχνη Ρίτσαρντ Φλάνναγκαν, η ΑΠΟΥΣΙΑ είναι μια καθηλωτική ιστορία για την αποικιοκρατία, τη φιλοδοξία, αλλά και τον πόθο και τη λαχτάρα που μας κάνουν τελικά ανθρώπους.

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ

www.psychogios.gr

ISBN: 978-618-01-1683-0

9 786180 116830

ΚΩΔ. ΠΡΩΤΗΣΗΣ: 18415

Γ Ι Α Α Ν Α Γ Ν Ω Σ Τ Ε Σ Μ Ε Α Π Α Ι Τ Η Σ Ε Ι Σ